

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра політології і державного управління**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан факультету суспільних наук
_____ / Остапець Ю. О. /
« 11 » червня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ**

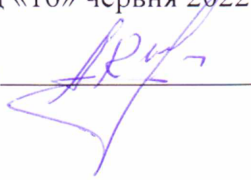
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Державна служба
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія управління» для здобувачів вищої освіти галузі знань **28 «Публічне управління та адміністрування»** спеціальності **281 Публічне управління та адміністрування** освітньої програми «Державна служба».

Розробники: *Буркало Валентин Васильович*, доцент, доктор філософських наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук ФСН.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління

Протокол № 13 від «16» червня 2022 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

Протокол № 08 від «07» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2 аудиторних – 34 самостійної роботи студента – 56	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	14	2
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	56	80

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2 аудиторних – 34 самостійної роботи студента – 56	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	14	2
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	56	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» є надати студентам основи теоретичних знань щодо особливостей психологічних аспектів управлінської діяльності, а також набуття умінь та навичок ефективного використання методів, засобів, розроблених в психології управління для забезпечення успішного розв'язання керівниками управлінських задач і проблем.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-01);
- здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально, відповідально та свідомо (ЗК-02);
- здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурні рівні (ЗК-04);
- здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні технології (ЗК-5);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК-7);
- здатність до сприйняття змін, адаптації до нової ситуації та готовності приймати нестандартні рішення (ЗК-8);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-10).

2) фахових компетентностей:

- здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджувати і розв'язувати та розв'язувати конфлікти (СК-01);
- здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери (СК-02);
- здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними (СК-05);
- здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування (СК-09);
- здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції (СК-10);
- здатність дотримуватися морально-етичних засад у професійній управлінській, консультаційній, аналітичній та експертно-дослідницькій діяльності (СК-11);

Крім того, вивчення вказаної нормативної навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку міжособистісних взаємин у групах, у відносинах між групами та між організаціями, визначенні засобів оптимальної взаємодії і впливу на працівників та співробітників для створення належного соціально-психологічного клімату в колективі; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань, зокрема не тільки з попередження деструктивного характеру конфліктів та налагодження ефективної комунікації, але і свідомого служіння власному народу як професійно покликаного управлінця; уміти давати психологічну аналітичну оцінку діяльності працівників та керівників, дбати про психологічне і ментальне здоров'я колег та громадян як національний пріоритет України; готувати повідомлення, виступи, аналітичні довідки, наукові статті на вказану проблематику; виявляти здатність до самоспостереження, саморозвитку, вчасно помічати і визнавати власні

неякісні прояви свідомості та характеру, володіти техніками звільнення від них та власного его і його ілюзій, від дуальності і внутрішніх конфліктів, убезпечуючи себе від професійних деформацій, мати настанову на навчання впродовж всього життя та вміти сприяти розкриватися творчому гуманістичному та фаховому потенціалу працівників та співробітників, а також творити себе як гармонійне інтегроване єдине і цілісне „Я” у відповідності до матриць глибинних сонячних архетипів власної індивідуальності в процесі індивідуалізації і самореалізації.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Державне управління», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
знати теоретичні та прикладні засади вироблення та аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень;	ПРН-01
здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовуючи сучасні моделі, підходи й технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських і загально-організаційних структур;	ПРН-06
уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм;	ПРН-08
незмінно дотримуватися морально-етичних засад у професійній діяльності;	ПРН-13
уміти оперативно і ефективно вирішувати теоретичні, аналітичні, практичні задачі в багатонаціональному та соціально неоднорідному регіоні;	ПРН-14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психологія управління»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
знати предмет, методику та зміст основних категорій курсу з психологія управління, зокрема вміти класифікувати психологічні складові управлінської діяльності та характеризувати їх структурно-функціональні взаємозв'язки, характеризувати психологічні засади вироблення та аналізу публічної політики, психологічні особливості прийняття управлінських рішень, залежність суспільної ефективності і якості рішень від самоусвідомлення міри власної мотиваційної чистоти, відкритості до нового, готовності до самоперевершення і творчого служіння українському народу;	ПРН-01
використовувати знання психологічних закономірностей управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовуючи прийоми подолання опору нововведенням та усунення психологічних бар'єрів в умовах змін, сприяння груповому соціально-психологічному клімату колективної взаємної підтримки, надання фахової психологічної допомоги і зняття психологічної напруги, особливо в умовах російської війни, усунення суперечностей та конфліктів з активацією потенціалу демократичного стилю управління у межах наданих суб'єкту управління прав і повноважень, розвивати власні якості і здібності як керівника, так і якості та здібності працівників через залучення у	ПРН-06

різноманітні позавиробничі проекти з усвідомленою настановою на служіння, розвиток креативності мислення, емоційно-почуттєвої розкритості, готовності до змін, до інтроспекції, усвідомлення власних ілюзій его і прагнення постійного звільнення від них, відмови від одноваріантності, володіння техніками налаштування на творче натхнення, профілактики професійного вигорання, стресостійкості, уміння насолоджуватися життям ;	
уміти мотивувати працівників, здійснювати ефективну комунікацію завдяки врахуванню як індивідуально-психологічних, психофізіологічних властивостей учасників комунікації, так і механізмів групової взаємодії з активізацією і розвитком комунікативного потенціалу керівника і персоналу, аргументувати свою позицію з врахуванням знань, досвіду, психологічних особливостей сприйняття, емпатії, використовувати сучасні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності керівника і службовця за психологічний добробут співробітників і громадян і правових та етичних норм;	ПРН-08
розрізняти психологічні схильності власної натури (тіні, его) та свого соціального оточення, що раціоналізують соціально і етично неприйнятні девіантні форми поведінки (корупцію, консьюмеризм, ксенофобію, брехню, сексуальні домагання, маніпуляції, зловживання довірою, безвідповідальність, колаборацію) і володіти техніками позбуватись їх на рівні образів, переконань, контролю власного розуму, емоцій, почуттів, добродійного мислення, дисципліни волі, незмінного дотримання морально-етичних засад у професійній діяльності з чітким усвідомленням служіння як добродійності психологічно і морально зрілої людини, громадянина, службовця;	ПРН-13
уміти зберігати доброзичливість, відкритість, діловитість, стресостійкість, оперативно і ефективно вирішувати теоретичні, аналітичні, практичні задачі в багатонаціональному та соціально неоднорідному регіоні з врахуванням соціокультурних, етнопсихологічних, гендерно-вікових особливостей спілкування і комунікації, усувати негативну мотивацію як перешкоду підвищення ефективності діяльності організації, відповідати соціально-психологічним вимогам до керівника щодо його взаємодії зі співробітниками, володіти мистецтвом самоконтролю і профілактики власної контролюючої стереотипізації та сприяння особистій ініціативі працівників, виявляти на ранніх стадіях конфліктогенні аспекти в організації, колективі, особливо в умовах війни РФ проти України, ідентифікувати психологічні особливості конфлікту учасників управлінського процесу, форми й типи поведінки людини в конфліктній ситуації на соціальному, міжособистісному та особистісно-психологічному рівнях та опанувати принципи й методи профілактики і подолання конфліктів, окреслювати шляхи оптимізації управлінських підходів до гармонізації міжособистісних і міжгрупових відносин.	ПРН-14

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Психологія управління » є:

- 1) лекція-бесіда;
- 2) пояснювально-ілюстративний метод;
- 3) пояснювально-спонукальний метод;
- 4) евристична бесіда;

- 5) ділова гра;
- 6) обговорення і аналіз історій та ситуацій;
- 7) інтерактивні вправи,
- 8) робота в мікрогрупах;
- 9) практичне (семінарське) заняття;
- 10) презентації;
- 11) дискусії і обмін управлінським досвідом з державними управлінцями та менеджерами;
- 12) елементи фасилітації;
- 13) тренінг з підвищення психологічної компетентності ділового спілкування.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- письмове тестування;
- аналітичне есе;
- аналітичний реферат;
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, написання аналітичного есе, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	7	7 + 10	8	8		

T1, T2... - теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T6	N7	T8	T9	T10	T11	T12	50	100
10	10	+5	+5	+5	+5	10		

T6, T7... - теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	30	3	30
Письмове тестування при	1	10		

тематичному оцінюванні				
Есе	1	10		
Реферат (аналітичне завдання) або презентація			1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних психологічних закономірностей управлінської діяльності в їх взаємозв'язку з індивідуальними та груповими психологічними характеристиками суб'єктів управлінської взаємодії. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має прикладний, творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до *«Положення про порядок та методiku проведення семестрових (курскових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		Диференційована	недиференційована
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ, ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ, ОСОБИСТІСТЬ, ЇХ СТАНИ ТА ГЕНДЕРНА І КОРУПЦІЙНА ПОВЕДІНКА В ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Предмет психології управління як науки та її розвиток

Поняття про науку управління. Організація і трактування поняття «організація» наукою управління. Психологія управління як наука, її об'єкт і предмет. Історія розвитку уявлень про предмет науки. Аспекти психології управління виробництвом. Головні проблеми психології управління. Криза психології та криза управління.

Види управлінських відносин. Поняття «менеджер», «людський чинник» (human factor), «психологія менеджменту». Мета і завдання психології управління. Зміст психології управління. Джерела психології управління. Структура, функції та основні поняття психології управління. Методологія і методи психології управління. Історичні особливості становлення психології управління. Розробка ідей психології управління у філософії, соціології, теорії управління. Основні школи психології управління (класична, тектологічна, фізіологічного оптимуму'', людських відносин, школа адміністративного менеджменту).

Становлення і розвиток психології управління за кордоном. Психологія праці. Психологія персоналу. Організаційна психологія. Етапи становлення і розвитку психології праці та організаційної психології. Інституціоналізація психології управління. Становлення і розвиток вітчизняної психології управління. Відродження психології праці та психології управління в 50-90-х рр. XX ст. Перспективи розвитку психології управління.

Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності

Психічні стани та їх класифікація (стійкі, тимчасові, періодичні; емоційні, вольові, уваги, натхнення; напруження: помірне, підвищене, інтелектуальне, сенсорне, поліфонія, фізичне, емоційне, очікування, мотиваційне, втомлюваність). Працездатність та її фази. Втомлюваність (почуття слабкості волі, розлад уваги, розлад у сенсорній сфері, порушення в моторній сфері, дефекти пам'яті та мислення, послаблення вольової регуляції, сонливість) та її динаміка. Групові психічні стани та їх особливості в умовах війни. Джерела хорошого і поганого настроїв. Імпульсивні емоції і емоції боротьби в управлінській діяльності. Мотиваційна, відображувально-оцінкова, комунікативна, активаційно-енергетична, «позитивно/негативна», прикладна, деструктивна, гармонізуюча роль емоцій в трудовій діяльності. Хвилювання, тривога, страх, відчай та їх подолання. Задоволення, радість та їх вплив на працівників, працездатність і продуктивність праці. Фрустраційні емоції (образ, розчарування, прикрість, гнів, обурення, сум, смуток, туга, горе), комунікативні (веселість, ніяковість, сором, провина, презирство), інтелектуальні (подив, інтерес, почуття гумору, емоції здогаду, впевненість/невпевненість). Війна і фрустрація.

Емоційні властивості (збудливість, глибина, ригідність/лабільність, стійкість, експресія). Розуміння своїх емоцій та емоцій іншої людини (емоційний інтелект, пам'ять, слух, інформація та моделі розпізнавання емоцій, ідентифікація за мімікою та пантомімікою, мовою,) як складова комунікації в управлінні. Управління емоціями. Контроль вираження своїх емоцій. Виклик бажаних, усунення небажаних емоцій.

Почуття як емоційна настанова в управлінні. Симпатія/антипатія, прив'язаність, дружба, любов та її форми і види, ворожість, заздрість, ревності, вдячності, задоволеності, щастя, власної гідності і гордості, гординя, гедонізм, аскетизм. Фрустраційна поведінка (агресія, егресія, афект), скорбота, альтруїзм, залицання. Війна і фрустрація.

Емоційні типи (оптимісти/песимісти, сором'язливі, образливі, мстивість, гнівливість, емпатійність, сентиментальність, тривожність, совісність, допитливість, агресивність/миролюбність). Особливості емоційної сфери керівників, зокрема в умовах війни.

Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління

Індивід. Особистість. Індивідуальність. Концепти індивідуальності та особистості: традиція та сучасність. Психологічна зрілість. Інфантильність. Гармонійна індивідуальність. Індивідуальність як закономірність Єдиного Життя. Особистість як личина Єдиного Життя. Теорії особистості та їх використання в управлінській практиці. Активність особистості як форма вияву її індивідуальності, творчості та професіоналізму. Теорії особистості та їх використання в управлінській практиці (психоаналіз - З. Фройд, К. Юнг, К. Горні, А. Адлер, Х. Салліван, Е. Фромм; поведінкова школа – Дж. Ватсон, Б. Скіннер; гуманістична психологія – А. Маслоу, К. Роджерс). Індивідуально – психологічні, психофізіологічні властивості індивіда та їх урахування в системі управління.

Соціальна позиція та роль особистості в організації. Питання визначення функціональної ролі. Результати досліджень С. Безсонова, М.Гомелаурі, К.Муздибаєва, Н.Бахаревої та Е.Щиряєвої. Рівень домагань особистості та їх значення в управлінських відносинах. Формула щастя. Психоконфлікти і поведінка. Прагнення брати силою від інших. Специфіка рівня домагань в трудових відносинах. Результати досліджень рівня домагань в науці.

Соціальні норми як регулятори поведінки особистості. Норми: а) стимулятори корупції; б) антикорупційні превентивні запобіжники. Характеристика функціонування норм у малій групі. Поняття соціальних санкцій, референтної групи. Референтні групи для: а) орієнтованих на служіння і б) отримання особистої вигоди.

Тема 4. Гендерна психологія в управлінні

Вікові та статеві особливості емоційної сфери в управлінні. Психологічні концепції гендера: становлення підходів до розуміння суті гендерної політики. Гендерна сегрегація в державному управлінні: пошук шляхів подолання. Тіло, влада, гендер і захист від гендерного насильства і нерівності. Сексуальні домагання та їх усунення з практики управління.

Статеві – гендерні стереотипи в управлінні. Особливості гендерної мотивації. Гендерно-психологічні відмінності в прийнятті управлінських рішень і соціально-політичній спрямованості мислення і поведінки жінок і чоловіків в державному управлінні. Гендер і орієнтація на відносини та мету організації. Гендер і якість виконання трудових операцій. Ортобіоз особистості керівника: гендерний вимір.

Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації

Корупційна поведінка: сутність, структура, механізми. Організації в управлінні: сутність, роль, місце, підходи до розуміння проблеми організації. Організаційна, комунікативна структура управління і корупція в організації. Феномен корупційної поведінки як предмет наукового аналізу. Соціально-психологічна природа корупції управлінців. Соціально – психологічні характеристики умов для корупції. Особистісні детермінанти корупційної поведінки чиновників. Корупція як світоглядна, психологічна та професійна деформація свідомості службовця.

Корупційні деформації особистості з позицій психоаналізу, гуманістичної психології, біхевіоризму, когнітивної психології, гештальтпсихології. Корупційна схильність. Корупційний тиск. Корупційна стійкість. Корупція як надкомпенсація, як тиск індивідуальної та колективної тіні, як наслідок маргіналізації держслужбовців, як психологічний вираз деформації світоглядних ринкових настанов соціуму та внутрішніх конфліктів дисгармонійної індивідуальності. Корупція і співвідношення індивідуального і групового в управлінні організаціями. Корупція в управлінні і психологія вищого політичного керівництва. Воля до подолання корупції: психологічний вимір. Корупція як профнепридатність, особливо в умовах війни. Психологія відповідальності в організації і взаємозв'язок відношення до корупції з моральною нормативністю. Психологія впливу керівника на підлеглих як вияв його влади і авторитету в організації та корупція. Психологічні перешкоди при боротьбі із корупцією. Рівень самодостатності публічного службовця (внутрішня захищеність від впливу оточення), структура та рівень антикорупційних настанов, рівень саморегулювання діяльності (планування, прогнозування, оцінка можливих наслідків дій, нервово-психологічна стійкість

особи). Основи групової самоорганізації і психологічна антикорупційна зрілість. Антикорупційний тренінг як засіб посилення антикорупційної стійкості службовців. Антикорупційна діагностика (методика АКорД). Святість і корупція.

МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я, СЛУЖІННЯ, КОМУНІКАЦІЇ, ГАРМОНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН, ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА КРЕАТИВНОСТІ В УПРАВЛІННІ

Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу

Поняття здоров'я. Критерії психічного здоров'я. Соціальне здоров'я. Ментальне здоров'я. Психічне здоров'я і морально-психологічний клімат в групі. Психологічні характеристики, які сприяють психосоматичним захворюванням. Психогігієна і перевтома. Профілактичні заходи і їх вплив на працездатність та її відновлення. Види відпочинку (активні, пасивні). Трудоголізм і психологічні особливості працеголиків.

Стрес в професійній діяльності управлінця. Види стресу (інформаційний, емоційний, комунікативний, конкурентний, успіху), джерела і фактори, прояви, наслідки. Емоційне вигорання. Наслідки емоційного вигорання для індивідуальності управлінця та кола його спілкування. Симптоми емоційного вигорання (фізичні, поведінкові, психологічні). Стадії емоційного виснаження (Дж. Грінберг). Профілактика емоційного вигорання. Стійкість до стресів в умовах війни. Психологічне благополуччя особистості під час війни. Внутрішня миролюбність і внутрішня свобода від реакцій власного еґо як засіб унеможливлення стресів, емоційних вигорань.

Тема 7. Психологія служіння

Поняття служіння. Види чиновницького служіння. Менеджерська діяльність і служіння. Духовна природа людини і управлінська практика. Психологія смислу життя і психологія служіння. Індивідуальність службовця та управлінського колективу: настанова на служіння власному народу як критерій професійної і психологічної зрілості індивідуальності та групи. Прагнення особистісної вигоди і служіння Єдиному – дві протилежні настанови в Єдиному Житті.

Потреба, почуття, мотив служіння власному народу. Мета служіння – матеріальний, психологічний, ментальний добробут українського народу як індивідуальний та груповий вимір служіння державних управлінців. Особистісні внутрішні конфлікти та групові перешкоди для служіння. Служіння як стиль життя керівника і виконання своєї місії життя. Проблема самовдосконалення і постійного самоперевершення. Добродійності і якості та ефективності служіння управлінців. Формування почуття долучення до суспільних завдань і піднесення соціуму власною діяльністю.

ТЕМА 8. Психологія професійної комунікації в управлінні

Комунікативно-інформаційна природа управління. Ієрархічна природа комунікації. Комунікативний та інформаційний потенціал індивідуальності керівника. Соціально – психологічне довкілля організації.

Поняття, сутність, психологічні особливості, класифікація ділового спілкування.

Професіоналізм спілкування. Форми реалізації ділового спілкування. Ділове спілкування як засіб управлінського впливу. Етнопсихологічні, культурно – психологічні та релігійні чинники ділового спілкування. Канали комунікації: формальні та неформальні. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців.

Психологія ділових переговорів. Призначення, види та функції переговорів. Перцептивний аспект переговорів. Психологічна специфіка стадій ведення переговорів. Сприймання і розуміння в процесі переговорного спілкування. Методи, психологічні механізми і тактичні прийоми підготовки і ведення переговорів. Креативність в процесі комунікації з агресором. Інтерактивний аспект ділового спілкування. Культурні та етнопсихологічні особливості переговорного процесу. Імперська російська комунікативна зухвалість, її психологічна природа та варіативність умиротворених відповідей її нейтралізації в умовах війни. Виклик російському колективному імперському еґо (трікстеру) як психологічна

допомога агресору для його виходу із зони закомплексованого комфорту претензій на російську «унікальність», «вищість», «пошану» і опори на грубу силу, залякування в процесі ділового спілкування управлінців пострадянського простору з російськими чиновниками і управлінцями. Національні стилі ділового спілкування.

Тема 9. Гармонізація відносин і психологія управління людським ресурсом

Актуальність психологічних аспектів управління кадрами. Цілі і завдання управління людським потенціалом. Поняття гармонії. Види гармонії. Дисгармонія та її психологічна природа. Его і почуття роз'єднаності. Внутрішні конфлікти та їх психологічний аналіз. Рівні організації структур Я і їх психологічний баланс. Форми та можливості вияву невдоволення керівників та підлеглих. Гармонійні і дисгармонійні психологічні реакції на конфліктну ситуацію. Гармонійні і дисгармонійні методи вирішення конфліктів. Внутрішня індивідуальна гармонізація як умова й засіб запобігання появи та розвитку конфліктів.

Духовна природа людини і внутрішня гармонія. Психологічна природа гармонійної індивідуальності. Переживання почуття гармонії. Психологічний досвід внутрішньої і зовнішньої гармонії. Психологічні особливості гармонізації. Гармонізація свідомого і несвідомого в процесі індивідуалізації. Психологічна природа гармонійного колективу.

Гармонізація психічних змістів психічного і чиновницьке служіння. Гармонізація міжособистісних відносин керівник-працівник, керівник-керівник, працівник-працівник. Гармонізація внутрішньогрупових відносин керівник-група, мікрогрупа-мікрогрупа. Гармонізація міжгрупових відносин в організації. Емоції і почуття та специфіка їх гармонізації. Формування відчуття і почуття єдності в колективі. Інтелектуальна гармонія. Гармонія індивідуальних воель і смислова єдність колективу. Психологія єдиної команди. Розвиток гуманістичного потенціалу співробітників. Психологія планування людських ресурсів. Психологічні особливості добору кадрів. Психологія кар'єрного зростання. Деформації кар'єрного росту, їх профілактика, психокорекція та гармонізація.

ТЕМА 10. Психологія підготовки і ухвалення управлінських рішень

Функція планування і прогнозування. Види і стратегії планування. Положення стратегічного планування. Реалізація стратегічного плану. Роль інформації в плануванні. Аналіз інформації і прогнозування. Неформальні методи прогнозування. Поняття і класифікація управлінських рішень. Класифікація управлінських рішень. Чинники, що впливають на якість рішень. Специфіка управлінських рішень. Показник якості управлінських рішень. Інформаційна підготовка ухвалення рішення.

Психологічний механізм прийняття рішень. Етапи розвитку психологічного забезпечення прийняття рішення. Головні риси ситуації, у якій відбувається прийняття рішень. Колегіальність як соціально-психологічний феномен та його експериментальне вивчення. Делегування повноважень як передумова ефективності управлінських рішень. Почуття єдності і творча свобода як психологічні регулятори прийняття рішень в екстремальних умовах війни.

Тема 11. Психологія інноваційних змін в організації

Психологічні фактори модернізації і соціальних змін. Поняття «інновація» та «нововведення». Психологія бюрократичного консерватизму та її подолання. Психологічні типові реакції на нововведення. Психологічні бар'єри та їх характеристика. Фактори гальмування творчої активності індивідуальності в умовах свободи та плюральності. Страх змін і прив'язки до звичного.

Психологія інноваційної активності. Головні передумови позитивного ставлення до нововведень. Внутрішній простір свободи і потреба в індивідуальному самозвершенні. Воля і любов до самовдосконалення. Психологічна готовність індивіда і групи до інноваційної діяльності. Звільнення від ілюзій его і формування постійної настанови на внутрішні і зовнішні зміни. Внутрішній спокій і налаштування на інноваційну діяльність. Психологія управління нововведеннями в організації. Психологічна підтримка в процесі нововведень та реформування.

Тема 12. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент

Психологія творчої діяльності. Теорії творчості. Види і рівні творчості. Мотивація творчої діяльності в управлінні. Шляхи управління творчістю в системі державного управління. Психологічні бар'єри творчості. Індивідуальна і колективна творчість і творчість в колективі. Творчість і компетентність, продуктивність, розвиток організації та вікові особливості керівників, співробітників, організації.

Творчість як психологічний процес: етапи творчого процесу, основний елемент (інсайт), носії (типи творців та стилі творчої діяльності), перешкоди, продукти, наслідки для суб'єктів управління та організацій. Інтуїція, інсайт, евристика, уява в процесі творчої самореалізації керівника і трудового колективу. Співвідношення інтуїтивного та аналітичних стилів в управлінській творчій діяльності. Творчі стани та роль емоцій в творчому процесі.

Творчий потенціал працівників, керівника та групи. Здібності і обдарованість та їх розвиток в процесі трудової діяльності. Свобода мислення і свобода творчості. Внутрішня свобода і креативність. Інтелект і креативність. Нейтральний стан розуму і творчість. Добродійність і творча продуктивність. Креативний підхід до: системи менеджменту, працівників в організації, до організації праці менеджерів.

Гендерні особливості творчості. Типи творчих індивідуальностей (креативів). Види обдарувань і їх прояв та ефективне використання в управлінській практиці. Групова творчість. Природний та цілеспрямований розвиток творчого потенціалу керівника та групи. Оцінювання, діагностика та методи розвитку креативності. Творчість і технології відновлення психологічного здоров'я особистості в умовах війни.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1. Предмет, індивідуальність, особистість та їх стани, гендерна і корупційна поведінка в психології управління						
Тема 1. Предмет психології управління як науки та її розвиток	6	2				4
Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності	8		2			6
Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління	14	2	2			10
Тема 4. Гендерна психологія в управлінні	8	2	2			4
Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації	8	2	2			4
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	46	10	8			28
Модуль 2. Психологія здоров'я, служіння, комунікації, гармонізації відносин, прийняття рішень та креативності в управлінні						
Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу	7		2			5
Тема 7. Психологія служіння	9	2	2			5

Тема 8. Психологія професійної комунікації в управлінні	4	2				2
Тема 9. Гармонізація відносин і психологія управління людським ресурсом	6	2				4
Тема 10. Психологія підготовки і ухвалення управлінських рішень	5	2				3
Тема 11. Психологія інноваційних змін в організації	2					2
Тема 12. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент	9		2			7
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	44	10	6			28
Разом за семестр	90	20	14			56

5.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	Заочна
1	Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності	2	
2	Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління	2	
3	Тема 4. Гендерна психологія в управлінні	2	
4	Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації	2	
5	Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу	2	
6	Тема 7. Психологія служіння	2	
7	Тема 8. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент		
Разом		14	

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	заочна
1	Тема 1. Предмет психології управління як науки та її розвиток	4	6
2	Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності	6	8
3	Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління	10	10
4	Тема 4. Гендерна психологія в управлінні	4	8
5	Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації	4	8
6	Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу	5	5
7	Тема 7. Психологія служіння	5	5
8	Тема 8. Психологія професійної комунікації в управлінні	2	5
9	Тема 9. Гармонізація відносин і психологія управління людським ресурсом	4	5
10	Тема 10. Психологія підготовки і ухвалення управлінських рішень	3	5
11	Тема 11. Психологія інноваційних змін в організації	2	8

12	Тема 12. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент	7	7
	Разом	56	80

5.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Психологія управління» носить самостійний характер виконання окреслених завдань і тематично охоплює загальне змістове навантаження з навчального курсу. Індивідуальне завдання студента виконується під час 2 модулю і може бути оцінене максимально у 20 балів. Воно включає виконання аналітичного завдання (на вибір студента за визначеною однією з двох тем) або презентацію.

Аналітичне завдання: Тема 1 – «Психологія служіння державного службовця» або Тема 2 – «Психологічна природа корупції в державному управлінні в умовах війни, пандемії, суспільної трансформації та можливості її профілактики і подолання». Тема 3 – «Гармонізація управлінських відносин в системі керівник-підлеглий»

Теми для презентацій:

1. Внутрішні конфлікти та їх етнічна, релігійна, мовна екстеріоризація в колективі в прикордонних регіонах з розмаїтим історико-культурним, етнічним, релігійним спадком.
2. Гармонізація управлінських відносин "керівник - підлеглий": можливості, перешкоди, перспективи.
3. Гендерні стереотипи в управлінні, їх психологічна природа та засоби профілактики і подолання.
4. Емоційні типи працівників та керівників.
5. Інтроекція, інтуїція і творче натхнення управлінців.
6. Кількісна оцінка стилю керівництва К. Вернера.
7. Мотиваційна сфера поведінки менеджерів-корупціонерів і орієнтованих на служіння.
8. Організаційна поведінка працівника: психологія творчих обмежень та психологія творчих можливостей.
9. Особливості групової самоорганізації та її творчий потенціал.
10. Особливості емоційної сфери в державних службовців, менеджерів та приватних менеджерів: спільне та відмінне.
11. Оцінка професійної відповідності управлінців з позиції корупційних ризиків.
12. Професійне вигорання працівників та заходи його профілактики й усунення.
13. Почуття дружби, любові до професії, до людей, вдячності, задоволення, щастя, власної гідності і гордості як індикатори морально-психологічного благополуччя колективу.
14. Передумови позитивного ставлення до нововведень.
15. Психологічна природа корупції в державному управлінні.
16. Психологічне благополуччя співробітників і громадян як фактор творчого зростання індивідуальності державних службовців.
17. Психологічні кризи життєвого шляху та трансформація свідомості керівника в процесі творчої самореалізації.
18. Психологічні особливості процесу звільнення керівника від власних ілюзій.
19. Психологічні особливості успішності впровадження нововведень в управлінні.
20. Психологічні типи творчих керівників.
21. Психологічні типи творчих працівників.
22. Психологічні чинники творчого зростання керівника.
23. Психологічні чинники творчого зростання колективу.
24. Психологія служіння в системі державного управління: феноменологія, психологічні фактори дестабілізації, психологічна і смислова підтримка.
25. Психологія смислових ініціацій керівника/колективу в процесі інноваційних перетворень.

26. Роль емоцій (відображувально-оцінкова, мотиваційна, комунікативна, активаційно-енергетична, прикладна, деструктивна) в управлінській практиці.
27. Синергійні концепції цілісності і їх світоглядно-смысловий потенціал гармонізації поведінки в психології управління.
28. Соціотип «Дон Кіхот»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
29. Соціотип «Дюма»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
30. Соціотип «Гюго»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
31. Соціотип «Робесп'єр»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
32. Соціотип «Гамлет»: корупційні ризики і свідоме служіння народу ...
33. Соціально-економічні та політичні чинники психологічної вразливості державних управлінців до корупції та їх психолого-смыслова профілактика.
34. Типові реакції на нововведення та характеристика психологічних бар'єрів.
35. Управління емоціями та навички оволодіння таким управлінням.
36. Фрустрації працівників та психологічна підтримка керівником членів колективу.
37. Характеристика емоцій (фрустраційних, комунікативних, інтелектуальних) в управлінській діяльності.
38. Співвідношення інтуїтивного і аналітичного стилів як детермінантів успішної інноваційної діяльності управління.
39. Здібності і обдарованість як відображення творчого потенціалу управлінського персоналу.
40. Пробудження і розвиток творчого потенціалу працівників та керівників.
41. Емоційна витримка керівника в умовах війни.

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і семінарських занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/10731/3/Bakalenko_MP_2020.pdf
2. Бутенко Н. Ю. Організаційна поведінка : навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко, Л. М. Хоменко, А. Є. Черпак; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана". К., 2008. 744 с.
3. Власова О. І., Никоненко Ю. В. Соціальна психологія організацій та управління. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 398 с.
4. Галецька І.І., Сосновський Т. Психологія здоров'я. Львів: Вид. центр ЛНУ, 2006. 338 с.
5. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування: навч. посіб. /Уклад.: Гошовська В.А. [та ін.]. К.: К.І.С., 2016. 176 с.

6. Кулініч І. О. Психологія управління: підручник. К. : Знання, 2011. 415 с.
7. Психологічні засади запобігання корупційним правопорушенням в органах державної влади та місцевого самоврядування [Текст] : навч. посіб. / О. І. Кудерміна, Л. І. Казміренко, В. Г. Андросюк, А. Б. Фодчук. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 168 с.
http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17595/1/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%905_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf
8. Прищак М. Д. Психологія управління в організації: навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.
9. Психологія управління: навч. посібник / Д. І. Дзвінчук, Н. Г. Діденко, О. К. Любчук, В. І. Малімон / за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука. К. : СІК ГРУП УКРАЇНА, 2013. 293 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 544 с.
11. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч. посіб. / М. В. Артюшина, Л. М. Журавська, Л. А. Колесніченко та ін.; За заг. ред. М. В. Артюшиної. К.: КНЕУ, 2008. 336 с.
12. Свидрук І.І., Миронов Ю.Б. Психологія управління та конфліктологія. Підручник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 320 с.
13. Угрин О. Г. Психологія управління: практичний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 164 с.
14. Чайка Г. Л. Креативність в управлінні: навчальний посібник. К.: Знання, 2017. 222с.
15. Щотка О. П. Гендерна психологія. Навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

Додаткова література

1. Авраменко О.О. Ділове спілкування: навч. посіб. / Авраменко О.О., Яковенко Л.В., Шийка В.Я.; За наук. ред. О.О. Авраменко. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2015. 160 с.
2. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія / В.Д. Бакуменко. К.: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
3. Буркало В. Гармонізація психічних змістів і її прояви в управлінській діяльності керівника. *Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»* / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С.257 - 264. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/32382>
4. Буркало В. Імперська матриця свідомості пушкінського вірша «Наклепникам Росії» і її паралелі та декодування в Україні. *Психологічні виміри культури, економіки, управління: Науковий журнал* / [відповідальний редактор к. пс. н. Олег Лозинський]. Україна, Львів. Випуск 24, 2022. С.19-33. [210 с]. Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal / [responsible editor PhD Oleg Lozynskyi]. Ukraine, Lviv. Number 24, 2022. 210 p. (статті учасників наукового круглого столу на тему: «Психологія пропаганди і міфотворчості в умовах війни: вплив та розвінчання», Львів 21 травня 2022 року). URL: https://znc.com.ua/ukr/news/2016/202203_psych.pdf
5. Буркало В. Світоглядний вимір настанови державних службовців на служіння. *Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»* / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С. 222 – 231. [264 с.]. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/32382>

6. Буркало В. Цінність «служіння» крізь світоглядний вимір зрушень в змісті психічного державних службовців і політичних акторів. *Ціннісний вимір політичної діяльності: Збірник наукових праць* / редколегія: Ю.М. Бардачов – голова, Ф. Г. Семенченко, О.М. Момоток та ін. Херсон: вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2021. С. 38-41.
7. Васютинський В.О. Психологічна правда про індивідуалізм і колективізм: монографія. Київ: Міленіум, 2016. 138 с.
8. Взаємозв'язок когнітивних та особистісних чинників розвитку обдарованості: монографія / За ред. Р.О. Семенової. К.: Педагогічна думка, 2008. 144 с.
9. Воронова Ю.В. Ценностно-смысловая сфера личности как ресурс формирования антикоррупционного поведения: монография /под научн. ред. И.В. Калинина, канд. псих. наук, доцента. СПб, 2018. 176 с.
10. Воронов О.І. Методика діагностування соціально-психологічних впливів на прийняття державно-управлінських рішень в індетермінованих умовах: навч-метод. посіб. Одеса: Астропринт, 2017. 271 с. URL: <http://skspba.ru/wp-content/uploads/2019/01/%D0%92%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
11. Вус В. І. Терапевтичний потенціал малих груп у збереженні психічного здоров'я учасників бойових дій на сході України: аксіологічний підхід. *Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей*. Вип. 43 (46). К., 2019. С.95-106. URL:https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Nsspp_2019_4346.pdf
12. Губеладзе І. Г. Почуття власності як соціально-психологічний феномен: концептуалізація поняття. С.141-148.
13. Герберт А., Сайман Г. Адміністративна поведінка: Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції: Пер. з англ. Вид. переробл. і доп. К.: АртЕк, 2001.
14. Горностай П.П. Групова взаємодія як динаміка свідомого і несвідомого групи. *Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей* / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології; [редакційна рада: М. М. Слюсаревський (голова), В. Г. Кремень, С. Д. Максименко]. Київ: Талком, 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. с.72-85.
15. Грузинська І. В. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців – запорука ефективного управління / Демократичне врядування: наука, освіта, практика. К., 2009. Т. 3. С. 39–41.
16. Гуменюк Л.Й. Психологічні регулятори поведінки корупціогенної особистості в системі органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна* 2009. 2. С.2-13. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1396/1/2-2009gljvsu.pdf>
17. Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі. К.: Лібра, 1998. 270 с.
18. Дворник М. С. Психологічне благополуччя особистості під час переходу від війни до миру/ Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей. Вип. 45 (48). К., 2020. С.79-87.
19. Демедишина Н. Роль комунікативного аспекту в професійній діяльності державних службовців. *Збірник наукових праць Національної акад. держ. упр. при Президентові України*. К., 2007. Вип. 2. С. 97–105.
20. Діагностика перфекціонізму та трудоголізму особистості: психологічний практикум / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2018. 64 с.
21. Донченко О. Архетиповий менеджмент. Монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2012. 264 с. URL: http://www.ispp.org.ua/backup_ispp/1359549330.pdf

22. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління. Кам'янець-Подільський, 2005. 345 с.
23. Закирова Л. М. Проблема изучения феномена коррупции в отечественной психологии <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-izucheniya-fenomena-korrupsii-v-otechestvennoy-psihologii>
24. Ильин Е.П. Психология воли. 2-е изд, перераб. и доп. Москва [и др.], Питер, 2009. 364с.
25. Нурмухаметов Э.А., Нурмухаметова И. Ф., Политика О.И. Истоки коррупционного поведения: психологический аспект. URL: https://psyjournals.ru/psyandlaw/2019/n4/Nurmukhametov_Nurmukhametova_Pol_full.shtml
26. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління. Навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Х.: ХНАМГ, 2012. 202 с.
27. Карамушка Л.М. Мотивація підприємницької діяльності : Монографія / Л.М. Карамушка, Н.Ю. Худякова. К. Львів: Сполом, 2011. 208 с.
28. Карамушка Л.М. Організаційна культура загальноосвітніх навчальних закладів: науково-методичний посібник / Л.М.Карамушка, А.М.Шевченко. Біла Церква: КОППОК, 2013. 104 с.
29. Карамушка Л. М. Психологічні чинники професійного вигорання працівників державної фіскальної служби України : монографія / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. К. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. 250 с.
30. Карамушка Л.М.. Психологія відданості персоналу організації (на матеріалі діяльності банківських структур): монографія / Л.М. Карамушка, І.А. Андрєєва. К.-Львів: Галицький друкар, 2012. 212 с.
31. Карамушка Л.М. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: монографія / Карамушка, М.В. Москальов. К., Львів: Сполом, 2011. 216 с.
32. Карамушка Л.М. Психологія професійного вигорання підприємців : монографія / Л.М. Карамушка, Г.В. Гнускіна. К. : Логос, 2018. 198 с.
33. Карамушка Л.М. Технологія психологічної підготовки персоналу держадміністрацій до профілактики та подолання професійного стресу: навч. посіб. / [Л.М. Карамушка, Д.І. Куриця, В.В. Левковець, О.І. Альохіна]. К.: Логос, 2015. 127 с.
34. Каганець І.В. Психологічні аспекти в менеджменті. Типологія К. Юнга: соціоніка, психоінформатика. К.; Тернопіль: Мандрівець: Port Royal, 1997. 204 с.
35. Кеннеди Д. Жесткий менеджмент: Заставте людей работать на результат / Дэн Кеннеди. Пер. с англ. 4-е изд. К.: Ника-Центр; М.: Альпина Пабlishер, 2018. 288 с.
36. Кизименко Л.Д. Психологія інновацій як складова практичної психології у сфері менеджменту. URL: <http://ipp.lp.edu.ua/ks1/Kyzymenko.htm>
37. Кирхлер Э., Родлер К. Мотивация в организациях. Пер. с нем. Х.: Изд. «Гуманитарный центр», 2003.
38. Кирхлер Э., Хельц Э. Дизайн работ в организациях. Пер. с нем. Х.: Изд. «Гуманитарный центр», 2003.
39. Комунікативні технології інформаційного суспільства : монографія / [А. І. Гусєв, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко] ; за наук. ред. А. І. Гусєва ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 142 с. URL: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/GusevMonogr2020-maket_.pdf
40. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. К.: МАУП. 2000. 286.
41. Кононець М.О. Психологія професійної моральності підприємців: теорія та сучасна практика : [монографія] / М.О. Кононець. К. : Омега-Л, 2013. 166 с.
42. Коробка Л. М. Психологічні засоби підвищення адаптивності спільноти до наслідків воєнного конфлікту / Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей.

- Вип. 43 (46). К., 2019. С.63-71. URL: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Nsspp_2019_4346.pdf
43. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2005. 320 с.
44. Креденцер О.В. Психологічні основи підприємницької активності персоналу освітніх організацій. К., 2020. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/maket_druk1_1592687091.pdf
45. Кредісов А.І., Панченко Є.Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників. К.: Знання, 1999. 556 с.
46. Кузьмін О. Дослідження моделі взаємодії керівника з підлеглими: методичні підходи: [Стилі керівництва. Моделі взаємодії керівника і підлеглого. Тест оцінки ступені адаптації керівника і підлеглого]. *Регіональна економіка*. 2005. №2. С.225-231.
47. Кукуленко-Лук'янець І.В. Психологія управління. Навчально-методичний посібник. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. 140 с.
48. Кухарук Ю.А. Переживання війни: конфліктне мислення і конфліктна взаємодія. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*: зб. статей / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології; [редакційна рада: М. М. Слюсаревський (голова), В. Г. Кремень, С. Д. Максименко]. Київ: Талком, 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. С.41-51.
49. Кушнар'ов І. В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Видавництво «Юридична думка», 2018. 408 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/kushnarov-i.v.-politichna-korupsiya_porivnyalno-politologichna-kontseptualizatsiya-_d_.pdf
50. Лавренко О.В. Емпіричне дослідження морального компонента економічної культури особистості. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць*. Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2018. Том 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. Випуск 48. С. 24-32.
51. Ложкиє Г.В. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. К.: МАУП, 2000. 256 с.
52. Лозинський О.М. Психологія корупції та інтолерантного ставлення громадян до неї: Монографія / О.М. Лозинський. Видання четверте, доповнене. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. – 204 с. 2021 https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Dis_Lozynskyi.pdf
53. Лозинський О.М. Психологічні особливості політичної корупції у контексті посттоталітаризму. *Збірник наук. праць Прикарпатського НУ ім. В. Стефаника. Серія: філософія, соціологія, психологія*. Івано-Франківськ: Видав. Прикарпатського НУ, 2012. Вип. 17. Ч. 2. С. 86-94.
54. Лозинський О.М. Психологічні чинники політичної корупції у підходах структуралізму. *Наук. вісник ЛьвДУВС*. Збірн. наук. праць. Серія психологічна. Львів: видав. центр ЛьвДУВС, 2012. Вип. 2 (2). С. 35-45.
55. Лозинський О.М. Психологія політичної корупції: Монографія. Видання друге, доповнене. Львів: В-во «СПОЛОМ», 2017. 368 с.
56. Маслоу А. Г. Мотивация и личность. СПб.: Евразия, 1999. 478 с.
57. Маслоу А. Г. Новые рубежи человеческой природы / Пер. с англ. / Под общ. ред. Г.А. Балла и др. М.: Смысл, 1999. 425 с.
58. Мастенбрук У. Управление конфликтными ситуациями и развитие организации. М., 1996. 256 с.
59. Методичні рекомендації з проведення тренінгових занять для підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості/ Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л.М. Карамушки. К.: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 49 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712898/>
46. Міляєва В.Р. Використання психологічних тренінгів для вдосконалення фахової підготовки державних службовців /В.Р. Міляєва, Ю.М. Бісик. *Практична психологія та соціальна психологія*. 2010. № 11. С.74-80.
47. Милтс А.А. Гармония и дисгармония личности. М.: Политиздат, 1990. 222 с.

48. Минцберг Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Пер. с англ. СПб: Питер, 2001.
49. Молл Е.Г. Планирование своей карьеры руководителем / Вопросы психологии. 1998. № 3. С. 85-91.
50. Моляко В. О. Проблеми функціонування творчого сприймання в умовах надлишку інформації різної модальності та значимості. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. К.: Видавництво «Фенікс», 2013. Т. XII. Психологія творчості. Вип. 16. С. 7-19. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1404/>)
51. Мюллер А.П., Кизер А. Организационная коммуникация. Харьков, 2005. 438 с.
52. Нестуля О.О. Основы лидерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля, В.В. Карманенко. К.: Знання, 2013. 287 с.
53. Огаренко В. М. Соціологія малих груп: підручник. Запоріжжя, 2002 [Гл. Психологічні тести Оцініть свій стиль керівництва. С. 180-201; Гл. Імітаційна гра «Нове призначення». С.223-229].
54. Орбан Л.Е. Соціальна психологія особистості: практичні поради діловим людям / Л.Е.Орбан, Д.М. Гридчук. К.: Банк „Україна”, 1997. 108 с.
55. Орбан-Лембрик Л.Е. Основы психологии управления: Монографія. Івано-Франківськ: Плай, 2002. 426 с.
56. Организационная психология. Хрестоматия / Сост. и общ. ред. Винокурова Л.В., Скрипюка И.И. СПб.: Питер, 2000. 512 с.
57. Пашко Л. Гармонізація управлінських відносин у форматі "керівник – підлеглий": реальність чи утопія? *Вісник НАДУ*. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-4-9.pdf>
58. Пирогова Ю. Соціально-психологічні аспекти управління людськими ресурсами у сфері публічної служби: теоретичний дискурс. Державне управління та місцеве самоврядування. 2018, вип. 4(39). С 152 -158.
59. Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика: монографія [Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, О. В. Яремчук, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка] / за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2021. 125 с.
60. Професіокарти професій підприємництва та бізнесу. Книга 4. Методичний посібник для працівників служби зайнятості. К., 1997. 114 с.
61. Психологічна діагностика обдарованості: монографія / [Р. О. Семенова, Д. К. Корольов та ін.]; за ред. Р. О. Семенової. Київ-Кіровоград: Вид-во ТОВ «Імекс-ЛТД», 2012. 241 с.
62. Психологічне дослідження творчих перцептивних процесів на різних вікових рівнях [Наукова монографія]. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 211 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1500/>)
63. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури : монографія [Електронний ресурс] / Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко [та ін.] ; за ред. Л.М. Карамушки. – К.: Педагогічна думка, 2015. 288 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10087/>
64. Психологічні засади управлінської діяльності: Бібліографічний покажчик / Укладач Крамарева А.В. Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. 26 с.
65. Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості : монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко [та ін.] ; за ред. Л. М. Карамушки. К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 240 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712691/>
66. Психологія вирішення конфліктів: Навч. посіб./ Укл. О.В. Джелалі. К., 2006.
67. Пшеничнюк Д. В. Психологические условия формирования у студентов способов распознавания коррупционного поведения. URL: <https://www.dissercat.com/content/psikhologicheskie-usloviya-formirovaniya-u-studentov-sposobov-raspoznaniya-korrupsionnogo>
68. Реан А.А. Тренінг ролівої поведінки керівників: концепції і процедури / А.А. Реан, А.Р. Кудашев, А.А. Баранов / Практична психологія та соціальна робота. 2009. № 3. С.9-16.

69. Русинка І.І. Конфліктологія: Психотехнології запобігання і управління конфліктами: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів. К., 2007.
70. Савельєва В.С. Психологія управління: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2005. 320 с.
71. Саврук О.В. Стилі керівництва: сутність і характерні риси / «Львівська політехніка» національний університет. Вісник: збірник наукових праць, № 640. Проблеми економіки і управління. 2009. С. 387-393.
72. Серьогін С. М., Петренко О.С., Соколовський С.І. Психологічна залежність публічних службовців як фактор корупційної поведінки / *Аспекти публічного правління. Том 6. 2018. № 11-12. С.102-108.* URL: <file:///C:/Users/Z/Downloads/476-Article%20Text-648-1-10-20190220.pdf>
73. Скібіцька, Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 192с.
74. Соціально-психологічний словник / Авт.-укладачі: В.М. Галицький, О.В. Мельник, В.В. Синявський. К., 2004. 250 с.
75. Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації : колективна монографія / за наук. ред. Л.М.Коробки /Л.М.Коробка, В. О. Васютинський, В. Ю. Вінков та ін. ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 286 с.
76. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: [монографія]. К. : Міленіум, 2008. 216 с.
77. Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія / В. О. Татенко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 140 с.
78. Титаренко Т. М. Технології відновлення психологічного здоров'я особистості в умовах війни: комплексний підхід / Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей. Вип. 43 (46). К., 2019 ... С.54-62.
79. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 336 с.
80. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості / пер. Т. Сахно. К.: «Наш Формат», 2020. 192 с.
81. Хміль Ф. Управління персоналом : підручник. Київ : Академвидав, 2006. 487 с.
82. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 608 с.
83. Ціннісна детермінація становлення обдарованої особистості: монографія / [О. Л. Музика, І. М. Біла, Д. К. Корольов та ін.]; за ред. О. Л. Музики. К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. 220 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/708203/1/Muzyka_O_L_ZDSOO_IP_2017.pdf
84. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціальнопсихологічний аналіз): навч.посібник. К.: МАУП, 2000. 152 с.
85. Цимбалюк І.М. Психологія управління: Навч. посіб. К.:ВД «Професіонал», 2008. 624с.
86. Цукур О. Г. Особливості комунікативно-технологічного врегулювання конфліктів у професійному середовищі. *Наукові студії із соціальної та політичної психології* : зб. статей / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології ; [редакційна рада: М. М. Слюсаревський (голова), В. Г. Кремень, С. Д. Максименко]. Київ : Талком, 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. С. 95-103.
87. Швалб Ю. М., Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі. К.: Лібра, 1998. 270 с.
88. Юр'єва І.А. Особливості психолого-педагогічної підготовки жінки-керівника до адміністративної діяльності / *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія.* 2008. №1. С.86-91.
89. Ястремський Ю. Вплив морально-психологічних чинників на формування управлінських відносин [Темперамент особи, морально-психологічний клімат: роль у встановленні

управлінських відносин у сфері державної влади]. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2006. №4. С. 35-41.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека ім. В. Вернадського / Книжкові видання та компакт-диски. Психологія управління: URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe
2. Організаційна психологія. URL: https://stud.com.ua/60820/psihologiya/organizatsiyna_psihologiya
2. Електронна бібліотека НАПН України (сторінка лабораторії). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lop/>
3. Сайт Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (сторінка лабораторії). URL: <http://psychology-naes-ua.institute/info/98/>
4. Спільний сайт лабораторії організаційної та соціальної психології та Української асоціації організаційних психологів та психологів праці (УАОППП). URL: www.uaorppp.com.ua
5. Сайт наукового журналу, який видається лабораторією організаційної та соціальної психології. URL: <http://orgpsy-journal.in.ua/>
6. Сайт збірника наукових праць «Актуальні проблеми психології»: «Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія», який видається лабораторією організаційної та соціальної психології. URL: <http://www.apppsychology.org.ua/index.php/ua/>
7. Сторінка на Facebook лабораторії організаційної та соціальної психології. URL: fb.me/lab.org.soc.psy
8. Спільна сторінка на Facebook лабораторії організаційної та соціальної психології та УАОППП. URL: fb.me/UAOPPP.Ukraine
9. Сайт збірника наукових праць «Наукові студії із соціальної та політичної психології». URL: <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/tekstovi-materiali/periodichni-vidannya/naukovi-studi%d1%97-iz-socialno%d1%97-ta-politichno%d1%97-psixologi%d1%97/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» є надати студентам основи теоретичних знань щодо особливостей психологічних аспектів управлінської діяльності, а також набуття умінь та навичок ефективного використання методів, засобів, розроблених в психології управління для забезпечення успішного розв'язання керівниками управлінських задач і проблем.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-01);
- здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально, відповідально та свідомо (ЗК-02);
- здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурні рівні (ЗК-04);
- здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні технології (ЗК-5);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК-7);
- здатність до сприйняття змін, адаптації до нової ситуації та готовності приймати нестандартні рішення (ЗК-8);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-10).

2) фахових компетентностей:

- здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджувати і розв'язувати та розв'язувати конфлікти (СК-01);
- здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери (СК-02);
- здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними (СК-05);
- здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування (СК-09);
- здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції (СК-10);
- здатність дотримуватися морально-етичних засад у професійній управлінській, консультаційній, аналітичній та експертно-дослідницькій діяльності (СК-11);

Крім того, вивчення вказаної нормативної навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку міжособистісних взаємин у групах, у відносинах між групами та між організаціями, визначенні засобів оптимальної взаємодії і впливу на працівників та співробітників для створення належного соціально-психологічного клімату в колективі; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань, зокрема не тільки з попередження деструктивного характеру конфліктів та налагодження ефективної комунікації, але і свідомого служіння власному народу як професійно покликаного управлінця; уміти давати психологічну аналітичну оцінку діяльності працівників та керівників, дбати про психологічне і ментальне здоров'я колег та громадян як національний пріоритет України; готувати повідомлення, виступи, аналітичні довідки, наукові статті на вказану проблематику; виявляти здатність до самоспостереження, саморозвитку, вчасно помічати і визнавати власні неякісні прояви свідомості та характеру, володіти техніками звільнення від них та власного

его і його ілюзій, від дуальності і внутрішніх конфліктів, убезпечуючи себе від професійних деформацій, мати настанову на навчання впродовж всього життя та вміти сприяти розкриватися творчому гуманістичному та фаховому потенціалу працівників та співробітників, а також творити себе як гармонійне інтегроване єдине і цілісне „Я” у відповідності до матриць глибинних сонячних архетипів власної індивідуальності в процесі індивідуалізації і самореалізації.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Державне управління», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
знати теоретичні та прикладні засади вироблення та аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень;	ПРН-01
здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовуючи сучасні моделі, підходи й технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських і загально-організаційних структур;	ПРН-06
уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм;	ПРН-08
незмінно дотримуватися морально-етичних засад у професійній діяльності;	ПРН-13
уміти оперативно і ефективно вирішувати теоретичні, аналітичні, практичні задачі в багатонаціональному та соціально неоднорідному регіоні;	ПРН-14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психологія управління»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
знати предмет, методiku та зміст основних категорій курсу з психологія управління, зокрема вміти класифікувати психологічні складові управлінської діяльності та характеризувати їх структурно-функціональні взаємозв'язки, характеризувати психологічні засади вироблення та аналізу публічної політики, психологічні особливості прийняття управлінських рішень, залежність суспільної ефективності і якості рішень від самоусвідомлення міри власної мотиваційної чистоти, відкритості до нового, готовності до самоперевершення і творчого служіння українському народу;	ПРН-01
використовувати знання психологічних закономірностей управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовуючи прийоми подолання опору нововведенням та усунення психологічних бар'єрів в умовах змін, сприяння груповому соціально-психологічному клімату колективної взаємної підтримки, надання фахової психологічної допомоги і зняття психологічної напруги, особливо в умовах російської війни, усунення суперечностей та конфліктів з активацією потенціалу демократичного стилю управління у межах наданих суб'єкту управління прав і повноважень, розвивати власні якості і здібності як керівника, так і якості та здібності працівників через залучення у різноманітні позавиробничі проекти з усвідомленою настановою на	ПРН-06

служіння, розвиток креативності мислення, емоційно-почуттєвої розкутості, готовності до змін, до інтроспекції, усвідомлення власних ілюзій его і прагнення постійного звільнення від них, відмови від одноваріантності, володіння техніками налаштування на творче натхнення, профілактики професійного вигорання, стресостійкості, уміння насолоджуватися життям ;	
уміти мотивувати працівників, здійснювати ефективну комунікацію завдяки врахуванню як індивідуально-психологічних, психофізіологічних властивостей учасників комунікації, так і механізмів групової взаємодії з активізацією і розвитком комунікативного потенціалу керівника і персоналу, аргументувати свою позицію з врахуванням знань, досвіду, психологічних особливостей сприйняття, емпатії, використовувати сучасні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності керівника і службовця за психологічний добробут співробітників і громадян і правових та етичних норм;	ПРН-08
розрізняти психологічні схильності власної натури (тіні, его) та свого соціального оточення, що раціоналізують соціально і етично неприйнятні девіантні форми поведінки (корупцію, консьюмеризм, ксенофобію, брехню, сексуальні домагання, маніпуляції, зловживання довірою, безвідповідальність, колаборацію) і володіти техніками позбавитись їх на рівні образів, переконань, контролю власного розуму, емоцій, почуттів, добродійного мислення, дисципліни волі, незмінного дотримання морально-етичних засад у професійній діяльності з чітким усвідомленням служіння як добродійності психологічно і морально зрілої людини, громадянина, службовця;	ПРН-13
уміти зберігати доброзичливість, відкритість, діловитість, стресостійкість, оперативно і ефективно вирішувати теоретичні, аналітичні, практичні задачі в багатонаціональному та соціально неоднорідному регіоні з врахуванням соціокультурних, етнопсихологічних, гендерно-вікових особливостей спілкування і комунікації, усувати негативну мотивацію як перешкоду підвищення ефективності діяльності організації, відповідати соціально-психологічним вимогам до керівника щодо його взаємодії зі співробітниками, володіти мистецтвом самоконтролю і профілактики власної контролюючої стереотипізації та сприяння особистій ініціативі працівників, виявляти на ранніх стадіях конфліктогенні аспекти в організації, колективі, особливо в умовах війни РФ проти України, ідентифікувати психологічні особливості конфлікту учасників управлінського процесу, форми й типи поведінки людини в конфліктній ситуації на соціальному, міжособистісному та особистісно-психологічному рівнях та опанувати принципи й методи профілактики і подолання конфліктів, окреслювати шляхи оптимізації управлінських підходів до гармонізації міжособистісних і міжгрупових відносин.	ПРН-14

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Психологія управління» є:

- 1) лекція-бесіда;
- 2) пояснювально-ілюстративний метод;
- 3) пояснювально-спонукальний метод;
- 4) евристична бесіда;
- 5) ділова гра;

- 6) обговорення і аналіз історій та ситуацій;
- 7) інтерактивні вправи,
- 8) робота в мікрогрупах;
- 9) практичне (семінарське) заняття;
- 10) презентації;
- 11) дискусії і обмін управлінським досвідом з державними управлінцями та менеджерами;
- 12) елементи фасилітації;
- 13) тренінг з підвищення психологічної компетентності ділового спілкування.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- письмове тестування;
- аналітичне есе;
- аналітичний реферат;
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, написання аналітичного есе, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	7	7 + 10	8	8		

T1, T2... - теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T6	N7	T8	T9	T10	T11	T12	50	100
10	10	+5	+5	+5	+5	10		

T6, T7... - теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	30	3	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10		

Есе	1	10		
Реферат (аналітичне завдання) або презентація			1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних психологічних закономірностей управлінської діяльності в їх взаємозв'язку з індивідуальними та груповими психологічними характеристиками суб'єктів управлінської взаємодії. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має прикладний, творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до *«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добиває переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		Диференційована	недиференційована
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ, ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ, ОСОБИСТІСТЬ, ЇХ СТАНИ ТА ГЕНДЕРНА І КОРУПЦІЙНА ПОВЕДІНКА В ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Предмет психології управління як науки та її розвиток

Поняття про науку управління. Організація і трактування поняття «організація» наукою управління. Психологія управління як наука, її об'єкт і предмет. Історія розвитку уявлень про предмет науки. Аспекти психології управління виробництвом. Головні проблеми психології управління. Криза психології та криза управління.

Види управлінських відносин. Поняття «менеджер», «людський чинник» (human factor), «психологія менеджменту». Мета і завдання психології управління. Зміст психології управління. Джерела психології управління. Структура, функції та основні поняття психології управління. Методологія і методи психології управління. Історичні особливості становлення психології управління. Розробка ідей психології управління у філософії, соціології, теорії управління. Основні школи психології управління (класична, тектологічна, фізіологічного оптимуму'', людських відносин, школа адміністративного менеджменту).

Становлення і розвиток психології управління за кордоном. Психологія праці. Психологія персоналу. Організаційна психологія. Етапи становлення і розвитку психології праці та організаційної психології. Інституціоналізація психології управління. Становлення і розвиток вітчизняної психології управління. Відродження психології праці та психології управління в 50-90-х рр. XX ст. Перспективи розвитку психології управління.

Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності

Психічні стани та їх класифікація (стійкі, тимчасові, періодичні; емоційні, вольові, уваги, натхнення; напруження: помірне, підвищене, інтелектуальне, сенсорне, поліфонія, фізичне, емоційне, очікування, мотиваційне, втомлюваність). Працездатність та її фази. Втомлюваність (почуття слабкості волі, розлад уваги, розлад у сенсорній сфері, порушення в моторній сфері, дефекти пам'яті та мислення, послаблення вольової регуляції, сонливість) та її динаміка. Групові психічні стани та їх особливості в умовах війни. Джерела хорошого і поганого настроїв. Імпульсивні емоції і емоції боротьби в управлінській діяльності. Мотиваційна, відображувально-оцінкова, комунікативна, активаційно-енергетична, «позитивно/негативна», прикладна, деструктивна, гармонізуюча роль емоцій в трудовій діяльності. Хвилювання, тривога, страх, відчай та їх подолання. Задоволення, радість та їх вплив на працівників, працездатність і продуктивність праці. Фрустраційні емоції (образ, розчарування, прикрість, гнів, обурення, сум, смуток, туга, горе), комунікативні (веселість, ніяковість, сором, провина, презирство), інтелектуальні (подив, інтерес, почуття гумору, емоції здогаду, впевненість/невпевненість). Війна і фрустрація.

Емоційні властивості (збудливість, глибина, ригідність/лабільність, стійкість, експресія). Розуміння своїх емоцій та емоцій іншої людини (емоційний інтелект, пам'ять, слух, інформація та моделі розпізнавання емоцій, ідентифікація за мімікою та пантомімікою, мовою,) як складова комунікації в управлінні. Управління емоціями. Контроль вираження своїх емоцій. Виклик бажаних, усунення небажаних емоцій.

Почуття як емоційна настанова в управлінні. Симпатія/антипатія, прив'язаність, дружба, любов та її форми і види, ворожість, заздрість, ревності, вдячності, вдоволеності, щастя, власної гідності і гордості, гординя, гедонізм, аскетизм. Фрустраційна поведінка (агресія, егресія, афект), скорбота, альтруїзм, залицання. Війна і фрустрація.

Емоційні типи (оптимісти/песимісти, сором'язливі, образливі, мстивість, гнівливість, емпатійність, сентиментальність, тривожність, совісність, допитливість, агресивність/миролюбність). Особливості емоційної сфери керівників, зокрема в умовах війни.

Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління

Індивід. Особистість. Індивідуальність. Концепти індивідуальності та особистості: традиція та сучасність. Психологічна зрілість. Інфантильність. Гармонійна індивідуальність. Індивідуальність як закономірність Єдиного Життя. Особистість як личина Єдиного Життя. Теорії особистості та їх використання в управлінській практиці. Активність особистості як форма вияву її індивідуальності, творчості та професіоналізму. Теорії особистості та їх використання в управлінській практиці (психоаналіз - З. Фройд, К. Юнг, К. Горні, А. Адлер, Х. Салліван, Е. Фромм; поведінкова школа – Дж. Ватсон, Б. Скіннер; гуманістична психологія – А. Маслоу, К. Роджерс). Індивідуально – психологічні, психофізіологічні властивості індивіда та їх урахування в системі управління.

Соціальна позиція та роль особистості в організації. Питання визначення функціональної ролі. Результати досліджень С. Безсонова, М.Гомеллаурі, К.Муздибаєва, Н.Бахаревої та Е.Щиряєвої. Рівень домагань особистості та їх значення в управлінських відносинах. Формула щастя. Психоконфлікти і поведінка. Прагнення брати силою від інших. Специфіка рівня домагань в трудових відносинах. Результати досліджень рівня домагань в науці.

Соціальні норми як регулятори поведінки особистості. Норми: а) стимулятори корупції; б) антикорупційні превентивні запобіжники. Характеристика функціонування норм у малій групі. Поняття соціальних санкцій, референтної групи. Референтні групи для: а) орієнтованих на служіння і б) отримання особистої вигоди.

Тема 4. Гендерна психологія в управлінні

Вікові та статеві особливості емоційної сфери в управлінні. Психологічні концепції гендера: становлення підходів до розуміння суті гендерної політики. Гендерна сегрегація в державному управлінні: пошук шляхів подолання. Тіло, влада, гендер і захист від гендерного насильства і нерівності. Сексуальні домагання та їх усунення з практики управління.

Статеві – гендерні стереотипи в управлінні. Особливості гендерної мотивації. Гендерно-психологічні відмінності в прийнятті управлінських рішень і соціально-політичній спрямованості мислення і поведінки жінок і чоловіків в державному управлінні. Гендер і орієнтація на відносини та мету організації. Гендер і якість виконання трудових операцій. Ортобіоз особистості керівника: гендерний вимір.

Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації

Корупційна поведінка: сутність, структура, механізми. Організації в управлінні: сутність, роль, місце, підходи до розуміння проблеми організації. Організаційна, комунікативна структура управління і корупція в організації. Феномен корупційної поведінки як предмет наукового аналізу. Соціально-психологічна природа корупції управлінців. Соціально – психологічні характеристики умов для корупції. Особистісні детермінанти корупційної поведінки чиновників. Корупція як світоглядна, психологічна та професійна деформація свідомості службовця.

Корупційні деформації особистості з позицій психоаналізу, гуманістичної психології, біхевіоризму, когнітивної психології, гештальтпсихології. Корупційна схильність. Корупційний тиск. Корупційна стійкість. Корупція як надкомпенсація, як тиск індивідуальної та колективної тіні, як наслідок маргіналізації держслужбовців, як психологічний вираз деформації світоглядних ринкових настанов соціуму та внутрішніх конфліктів дисгармонійної індивідуальності. Корупція і співвідношення індивідуального і групового в управлінні організаціями. Корупція в управлінні і психологія вищого політичного керівництва. Воля до подолання корупції: психологічний вимір. Корупція як профнепридатність, особливо в умовах війни. Психологія відповідальності в організації і взаємозв'язок відношення до корупції з моральною нормативністю. Психологія впливу керівника на підлеглих як вияв його влади і авторитету в організації та корупція. Психологічні перешкоди при боротьбі із корупцією. Рівень самодостатності публічного службовця (внутрішня захищеність від впливу оточення), структура та рівень антикорупційних настанов, рівень саморегулювання діяльності (планування, прогнозування, оцінка можливих наслідків дій, нервово-психологічна стійкість

особи). Основи групової самоорганізації і психологічна антикорупційна зрілість. Антикорупційний тренінг як засіб посилення антикорупційної стійкості службовців. Антикорупційна діагностика (методика АКорД). Святість і корупція.

МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я, СЛУЖІННЯ, КОМУНІКАЦІЇ, ГАРМОНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН, ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА КРЕАТИВНОСТІ В УПРАВЛІННІ

Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу

Поняття здоров'я. Критерії психічного здоров'я. Соціальне здоров'я. Ментальне здоров'я. Психічне здоров'я і морально-психологічний клімат в групі. Психологічні характеристики, які сприяють психосоматичним захворюванням. Психогігієна і перевтома. Профілактичні заходи і їх вплив на працездатність та її відновлення. Види відпочинку (активні, пасивні). Трудоголізм і психологічні особливості працеголиків.

Стрес в професійній діяльності управлінця. Види стресу (інформаційний, емоційний, комунікативний, конкурентний, успіху), джерела і фактори, прояви, наслідки. Емоційне вигорання. Наслідки емоційного вигорання для індивідуальності управлінця та кола його спілкування. Симптоми емоційного вигорання (фізичні, поведінкові, психологічні). Стадії емоційного виснаження (Дж. Грінберг). Профілактика емоційного вигорання. Стійкість до стресів в умовах війни. Психологічне благополуччя особистості під час війни. Внутрішня миролюбність і внутрішня свобода від реакцій власного еґо як засіб унеможливлення стресів, емоційних вигорань.

Тема 7. Психологія служіння

Поняття служіння. Види чиновницького служіння. Менеджерська діяльність і служіння. Духовна природа людини і управлінська практика. Психологія смислу життя і психологія служіння. Індивідуальність службовця та управлінського колективу: настанова на служіння власному народу як критерій професійної і психологічної зрілості індивідуальності та групи. Прагнення особистісної вигоди і служіння Єдиному – дві протилежні настанови в Єдиному Житті.

Потреба, почуття, мотив служіння власному народу. Мета служіння – матеріальний, психологічний, ментальний добробут українського народу як індивідуальний та груповий вимір служіння державних управлінців. Особистісні внутрішні конфлікти та групові перешкоди для служіння. Служіння як стиль життя керівника і виконання своєї місії життя. Проблема самовдосконалення і постійного самоперевершення. Добродійності і якості та ефективності служіння управлінців. Формування почуття долучення до суспільних завдань і піднесення соціуму власною діяльністю.

ТЕМА 8. Психологія професійної комунікації в управлінні

Комунікативно-інформаційна природа управління. Ієрархічна природа комунікації. Комунікативний та інформаційний потенціал індивідуальності керівника. Соціально – психологічне довкілля організації.

Поняття, сутність, психологічні особливості, класифікація ділового спілкування.

Професіоналізм спілкування. Форми реалізації ділового спілкування. Ділове спілкування як засіб управлінського впливу. Етнопсихологічні, культурно – психологічні та релігійні чинники ділового спілкування. Канали комунікації: формальні та неформальні. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців.

Психологія ділових переговорів. Призначення, види та функції переговорів. Перцептивний аспект переговорів. Психологічна специфіка стадій ведення переговорів. Сприймання і розуміння в процесі переговорного спілкування. Методи, психологічні механізми і тактичні прийоми підготовки і ведення переговорів. Креативність в процесі комунікації з агресором. Інтерактивний аспект ділового спілкування. Культурні та етнопсихологічні особливості переговорного процесу. Імперська російська комунікативна зухвалість, її психологічна природа та варіативність умиротворених відповідей її нейтралізації в умовах війни. Виклик російському колективному імперському еґо (трікстеру) як психологічна

допомога агресору для його виходу із зони закомплексованого комфорту претензій на російську «унікальність», «вищість», «пошану» і опори на грубу силу, залякування в процесі ділового спілкування управлінців пострадянського простору з російськими чиновниками і управлінцями. Національні стилі ділового спілкування.

Тема 9. Гармонізація відносин і психологія управління людським ресурсом

Актуальність психологічних аспектів управління кадрами. Цілі і завдання управління людським потенціалом. Поняття гармонії. Види гармонії. Дисгармонія та її психологічна природа. Емоції і почуття роз'єднаності. Внутрішні конфлікти та їх психологічний аналіз. Рівні організації структур Я і їх психологічний баланс. Форми та можливості вияву невдоволення керівників та підлеглих. Гармонійні і дисгармонійні психологічні реакції на конфліктну ситуацію. Гармонійні і дисгармонійні методи вирішення конфліктів. Внутрішня індивідуальна гармонізація як умова й засіб запобігання появи та розвитку конфліктів.

Духовна природа людини і внутрішня гармонія. Психологічна природа гармонійної індивідуальності. Переживання почуття гармонії. Психологічний досвід внутрішньої і зовнішньої гармонії. Психологічні особливості гармонізації. Гармонізація свідомого і несвідомого в процесі індивідуалізації. Психологічна природа гармонійного колективу.

Гармонізація психічних змістів психічного і чиновницьке служіння. Гармонізація міжособистісних відносин керівник-працівник, керівник-керівник, працівник-працівник. Гармонізація внутрішньогрупових відносин керівник-група, мікрогрупа-мікрогрупа. Гармонізація міжгрупових відносин в організації. Емоції і почуття та специфіка їх гармонізації. Формування відчуття і почуття єдності в колективі. Інтелектуальна гармонія. Гармонія індивідуальних волею і смислова єдність колективу. Психологія єдиної команди. Розвиток гуманістичного потенціалу співробітників. Психологія планування людських ресурсів. Психологічні особливості добору кадрів. Психологія кар'єрного зростання. Деформації кар'єрного росту, їх профілактика, психокорекція та гармонізація.

ТЕМА 10. Психологія підготовки і ухвалення управлінських рішень

Функція планування і прогнозування. Види і стратегії планування. Положення стратегічного планування. Реалізація стратегічного плану. Роль інформації в плануванні. Аналіз інформації і прогнозування. Неформальні методи прогнозування. Поняття і класифікація управлінських рішень. Класифікація управлінських рішень. Чинники, що впливають на якість рішень. Специфіка управлінських рішень. Показник якості управлінських рішень. Інформаційна підготовка ухвалення рішення.

Психологічний механізм прийняття рішень. Етапи розвитку психологічного забезпечення прийняття рішення. Головні риси ситуації, у якій відбувається прийняття рішень. Колегіальність як соціально-психологічний феномен та його експериментальне вивчення. Делегування повноважень як передумова ефективності управлінських рішень. Почуття єдності і творча свобода як психологічні регулятори прийняття рішень в екстремальних умовах війни.

Тема 11. Психологія інноваційних змін в організації

Психологічні фактори модернізації і соціальних змін. Поняття «інновація» та «нововведення». Психологія бюрократичного консерватизму та її подолання. Психологічні типові реакції на нововведення. Психологічні бар'єри та їх характеристика. Фактори гальмування творчої активності індивідуальності в умовах свободи та плюральності. Страх змін і прив'язки до звичного.

Психологія інноваційної активності. Головні передумови позитивного ставлення до нововведень. Внутрішній простір свободи і потреба в індивідуальному самозверненні. Воля і любов до самовдосконалення. Психологічна готовність індивіда і групи до інноваційної діяльності. Звільнення від ілюзій еґо і формування постійної настанови на внутрішні і зовнішні зміни. Внутрішній спокій і налаштування на інноваційну діяльність. Психологія управління нововведеннями в організації. Психологічна підтримка в процесі нововведень та реформування.

Тема 12. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент

Психологія творчої діяльності. Теорії творчості. Види і рівні творчості. Мотивація творчої діяльності в управлінні. Шляхи управління творчістю в системі державного управління. Психологічні бар'єри творчості. Індивідуальна і колективна творчість і творчість в колективі. Творчість і компетентність, продуктивність, розвиток організації та вікові особливості керівників, співробітників, організації.

Творчість як психологічний процес: етапи творчого процесу, основний елемент (інсайт), носії (типи творців та стилі творчої діяльності), перешкоди, продукти, наслідки для суб'єктів управління та організацій. Інтуїція, інсайт, евристика, уява в процесі творчої самореалізації керівника і трудового колективу. Співвідношення інтуїтивного та аналітичних стилів в управлінській творчій діяльності. Творчі стани та роль емоцій в творчому процесі.

Творчий потенціал працівників, керівника та групи. Здібності і обдарованість та їх розвиток в процесі трудової діяльності. Свобода мислення і свобода творчості. Внутрішня свобода і креативність. Інтелект і креативність. Нейтральний стан розуму і творчість. Доброчинності і творча продуктивність. Креативний підхід до: системи менеджменту, працівників в організації, до організації праці менеджерів.

Гендерні особливості творчості. Типи творчих індивідуальностей (креативів). Види обдарувань і їх прояв та ефективне використання в управлінській практиці. Групова творчість. Природний та цілеспрямований розвиток творчого потенціалу керівника та групи. Оцінювання, діагностика та методи розвитку креативності. Творчість і технології відновлення психологічного здоров'я особистості в умовах війни.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1. Предмет, індивідуальність, особистість та їх стани, гендерна і корупційна поведінка в психології управління						
Тема 1. Предмет психології управління як науки та її розвиток	6	2				4
Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності	8		2			6
Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління	14	2	2			10
Тема 4. Гендерна психологія в управлінні	8	2	2			4
Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації	8	2	2			4
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	46	10	8			28
Модуль 2. Психологія здоров'я, служіння, комунікації, гармонізації відносин, прийняття рішень та креативності в управлінні						
Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу	7		2			5
Тема 7. Психологія служіння	9	2	2			5

Тема 8. Психологія професійної комунікації в управлінні	4	2				2
Тема 9. Гармонізація відносин і психологія управління людським ресурсом	6	2				4
Тема 10. Психологія підготовки і ухвалення управлінських рішень	5	2				3
Тема 11. Психологія інноваційних змін в організації	2					2
Тема 12. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент	9		2			7
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	44	10	6			28
Разом за семестр	90	20	14			56

5.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	Заочна
1	Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності	2	
2	Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління	2	
3	Тема 4. Гендерна психологія в управлінні	2	
4	Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації	2	
5	Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу	2	
6	Тема 7. Психологія служіння	2	
7	Тема 8. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент		
Разом		14	

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	заочна
1	Тема 1. Предмет психології управління як науки та її розвиток	4	6
2	Тема 2. Психічні стани, властивості, особливості в трудовій діяльності	6	8
3	Тема 3. Індивідуальність та особистість: концепти, психологічна зрілість та деформації в системі управління	10	10
4	Тема 4. Гендерна психологія в управлінні	4	8
5	Тема 5. Психологія корупційної поведінки в організації	4	8
6	Тема 6. Поняття здоров'я керівника, працівника, колективу	5	5
7	Тема 7. Психологія служіння	5	5
8	Тема 8. Психологія професійної комунікації в управлінні	2	5
9	Тема 9. Гармонізація відносин і психологія управління людським ресурсом	4	5
10	Тема 10. Психологія підготовки і ухвалення управлінських рішень	3	5
11	Тема 11. Психологія інноваційних змін в організації	2	8

12	Тема 12. Психологія творчості в управлінні і креативний менеджмент	7	7
	Разом	56	80

5.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Психологія управління» носить самостійний характер виконання окреслених завдань і тематично охоплює загальне змістовне навантаження з навчального курсу. Індивідуальне завдання студента виконується під час 2 модулю і може бути оцінене максимально у 20 балів. Воно включає виконання аналітичного завдання (на вибір студента за визначеною однією з двох тем) або презентацію.

Аналітичне завдання: Тема 1 – «Психологія служіння державного службовця» або Тема 2 – «Психологічна природа корупції в державному управлінні в умовах війни, пандемії, суспільної трансформації та можливості її профілактики і подолання». Тема 3 – «Гармонізація управлінських відносин в системі керівник-підлеглий»

Теми для презентацій:

1. Внутрішні конфлікти та їх етнічна, релігійна, мовна екстеріоризація в колективі в прикордонних регіонах з розмаїтим історико-культурним, етнічним, релігійним спадком.
2. Гармонізація управлінських відносин "керівник - підлеглий": можливості, перешкоди, перспективи.
3. Гендерні стереотипи в управлінні, їх психологічна природа та засоби профілактики і подолання.
4. Емоційні типи працівників та керівників.
5. Інтроекція, інтуїція і творче натхнення управлінців.
6. Кількісна оцінка стилю керівництва К. Вернера.
7. Мотиваційна сфера поведінки менеджерів-корупціонерів і орієнтованих на служіння.
8. Організаційна поведінка працівника: психологія творчих обмежень та психологія творчих можливостей.
9. Особливості групової самоорганізації та її творчий потенціал.
10. Особливості емоційної сфери в державних службовців, менеджерів та приватних менеджерів: спільне та відмінне.
11. Оцінка професійної відповідності управлінців з позиції корупційних ризиків.
12. Професійне вигоряння працівників та заходи його профілактики й усунення.
13. Почуття дружби, любові до професії, до людей, вдячності, задоволення, щастя, власної гідності і гордості як індикатори морально-психологічного благополуччя колективу.
14. Передумови позитивного ставлення до нововведень.
15. Психологічна природа корупції в державному управлінні.
16. Психологічне благополуччя співробітників і громадян як фактор творчого зростання індивідуальності державних службовців.
17. Психологічні кризи життєвого шляху та трансформація свідомості керівника в процесі творчої самореалізації.
18. Психологічні особливості процесу звільнення керівника від власних ілюзій.
19. Психологічні особливості успішності впровадження нововведень в управлінні.
20. Психологічні типи творчих керівників.
21. Психологічні типи творчих працівників.
22. Психологічні чинники творчого зростання керівника.
23. Психологічні чинники творчого зростання колективу.
24. Психологія служіння в системі державного управління: феноменологія, психологічні фактори дестабілізації, психологічна і смислова підтримка.

25. Психологія смислових ініціацій керівника/колективу в процесі інноваційних перетворень.
26. Роль емоцій (відображувально-оцінкова, мотиваційна, комунікативна, активаційно-енергетична, прикладна, деструктивна) в управлінській практиці.
27. Синергійні концепції цілісності і їх світоглядно-смисловий потенціал гармонізації поведінки в психології управління.
28. Соціотип «Дон Кіхот»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
29. Соціотип «Дюма»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
30. Соціотип «Гюго»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
31. Соціотип «Робесп'єр»: корупційні ризики і свідоме служіння народу.
32. Соціотип «Гамлет»: корупційні ризики і свідоме служіння народу ...
33. Соціально-економічні та політичні чинники психологічної вразливості державних управлінців до корупції та їх психолого-смислової профілактики.
34. Типові реакції на нововведення та характеристика психологічних бар'єрів.
35. Управління емоціями та навички оволодіння таким управлінням.
36. Фрустрації працівників та психологічна підтримка керівником членів колективу.
37. Характеристика емоцій (фрустраційних, комунікативних, інтелектуальних) в управлінській діяльності.
38. Співвідношення інтуїтивного і аналітичного стилів як детермінантів успішної інноваційної діяльності управління.
39. Здібності і обдарованість як відображення творчого потенціалу управлінського персоналу.
40. Пробудження і розвиток творчого потенціалу працівників та керівників.
41. Емоційна витримка керівника в умовах війни.

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і семінарських занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/10731/3/Bakalenko_MP_2020.pdf
2. Бутенко Н. Ю. Організаційна поведінка : навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко, Л. М. Хоменко, А. Є. Черпак; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана". К., 2008. 744 с.
3. Власова О. І., Никоненко Ю. В. Соціальна психологія організацій та управління. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 398 с.
4. Галецька І.І., Сосновський Т. Психологія здоров'я. Львів: Вид. центр ЛНУ, 2006. 338 с.

5. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування: навч. посіб. / Уклад.: Гошовська В.А. [та ін.]. К.: К.І.С., 2016. 176 с.
6. Кулініч І. О. Психологія управління: підручник. К.: Знання, 2011. 415 с.
7. Психологічні засади запобігання корупційним правопорушенням в органах державної влади та місцевого самоврядування [Текст] : навч. посіб. / О. І. Кудерміна, Л. І. Казміренко, В. Г. Андросюк, А. Б. Фодчук. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 168 с.
http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17595/1/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%905_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf
8. Прищак М. Д. Психологія управління в організації: навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.
9. Психологія управління: навч. посібник / Д. І. Дзвінчук, Н. Г. Діденко, О. К. Любчук, В. І. Малімон / за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука. К.: СІК ГРУП УКРАЇНА, 2013. 293 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 544 с.
11. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч. посіб. / М. В. Артюшина, Л. М. Журавська, Л. А. Колесніченко та ін.; За заг. ред. М. В. Артюшиної. К.: КНЕУ, 2008. 336 с.
12. Свидрук І.І., Миронов Ю.Б. Психологія управління та конфліктологія. Підручник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 320 с.
13. Угрин О. Г. Психологія управління: практичний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 164 с.
14. Чайка Г. Л. Креативність в управлінні: навчальний посібник. К.: Знання, 2017. 222 с.
15. Щотка О. П. Гендерна психологія. Навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

Додаткова література

1. Авраменко О.О. Ділове спілкування: навч. посіб. / Авраменко О.О., Яковенко Л.В., Шийка В.Я.; За наук. ред. О.О. Авраменко. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2015. 160 с.
2. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія / В.Д. Бакуменко. К.: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
3. Буркало В. Гармонізація психічних змістів і її прояви в управлінській діяльності керівника. *Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»* / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С.257 - 264. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/32382>
4. Буркало В. Імперська матриця свідомості пушкінського вірша «Наклепникам Росії» і її паралелі та декодування в Україні. *Психологічні виміри культури, економіки, управління: Науковий журнал* / [відповідальний редактор к. пс. н. Олег Лозинський]. Україна, Львів. Випуск 24, 2022. С.19-33. [210 с]. Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal / [responsible editor PhD Oleg Lozynskiy]. Ukraine, Lviv. Number 24, 2022. 210 p. (статті учасників наукового круглого столу на тему: «Психологія пропаганди і міфотворчості в умовах війни: вплив та розвінчання», Львів 21 травня 2022 року). URL: https://znc.com.ua/ukr/news/2016/202203_psych.pdf
5. Буркало В. Світоглядний вимір настанови державних службовців на служіння. *Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»* / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С.257 - 264. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/32382>

- управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С. 222 – 231. [264 с.]. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/32382>
6. Буркало В. Цінність «служіння» крізь світоглядний вимір зрушень в змісті психічного державних службовців і політичних акторів. *Ціннісний вимір політичної діяльності: Збірник наукових праць* / редколегія: Ю.М. Бардачов – голова, Ф. Г. Семенченко, О.М. Момоток та ін. Херсон: вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2021. С. 38-41.
 7. Васютинський В.О. Психологічна правда про індивідуалізм і колективізм: монографія. Київ: Міленіум, 2016. 138 с.
 8. Взаємозв'язок когнітивних та особистісних чинників розвитку обдарованості: монографія / За ред. Р.О. Семенової. К.: Педагогічна думка, 2008. 144 с.
 9. Воронова Ю.В. Ценностно-смысловая сфера личности как ресурс формирования антикоррупционного поведения: монография /под научн. ред. И.В. Калинина, канд. псих. наук, доцента. СПб, 2018. 176 с.
 10. Воронов О.І. Методика діагностування соціально-психологічних впливів на прийняття державно-управлінських рішень в індетермінованих умовах: навч-метод. посіб. Одеса: Астропринт, 2017. 271 с. URL: <http://skspba.ru/wp-content/uploads/2019/01/%D0%92%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
 11. Вус В. І. Терапевтичний потенціал малих груп у збереженні психічного здоров'я учасників бойових дій на сході України: аксіологічний підхід. *Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей*. Вип. 43 (46). К., 2019. С.95-106. URL:https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Nsspp_2019_4346.pdf
 12. Губеладзе І. Г. Почуття власності як соціально-психологічний феномен: концептуалізація поняття. С.141-148.
 13. Герберт А., Сайман Г. Адміністративна поведінка: Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції: Пер. з англ. Вид. переробл. і доп. К.: АртЕк, 2001.
 14. Горностай П.П. Групова взаємодія як динаміка свідомого і несвідомого групи. *Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей* / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології ; [редакційна рада: М. М. Слюсаревський (голова), В. Г. Кремень, С. Д. Максименко]. Київ : Талком, 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. с.72-85.
 15. Грузинська І. В. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців – запорука ефективного управління / Демократичне врядування: наука, освіта, практика. К., 2009. Т. 3. С. 39–41.
 16. Гуменюк Л.Й. Психологічні регулятори поведінки корупціогенної особистості в системі органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна* 2009. 2. С.2-13. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1396/1/2-2009gljvsu.pdf>
 17. Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі. К.: Лібра, 1998. 270 с.
 18. Дворник М. С. Психологічне благополуччя особистості під час переходу від війни до миру/ Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей. Вип. 45 (48). К., 2020. С.79-87.
 19. Демедишина Н. Роль комунікативного аспекту в професійній діяльності державних службовців. *Збірник наукових праць Національної акад. держ. упр. при Президентові України*. К., 2007. Вип. 2. С. 97–105.
 20. Діагностика перфекціонізму та трудоголізму особистості: психологічний практикум / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2018. 64 с.

21. Донченко О. Архетиповий менеджмент. Монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2012. 264 с. URL: http://www.ispp.org.ua/backup_ispp/1359549330.pdf
22. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління. Кам'янець-Подільський, 2005. 345 с.
23. Закирова Л. М. Проблема изучения феномена коррупции в отечественной психологии <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-izucheniya-fenomena-korrupsii-v-otechestvennoy-psihologii>
24. Ильин Е.П. Психология воли. 2-е изд, перераб. и доп. Москва [и др.], Питер, 2009. 364с.
25. Нурмухаметов Э.А., Нурмухаметова И. Ф., Политика О.И. Истоки коррупционного поведения: психологический аспект. URL: https://psyjournals.ru/psyandlaw/2019/n4/Nurmukhametov_Nurmukhametova_Pol_full.shtml
26. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління. Навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Х.: ХНАМГ, 2012. 202 с.
27. Карамушка Л.М. Мотивація підприємницької діяльності : Монографія / Л.М. Карамушка, Н.Ю. Худякова. К. Львів: Сполом, 2011. 208 с.
28. Карамушка Л.М. Організаційна культура загальноосвітніх навчальних закладів: науково-методичний посібник / Л.М.Карамушка, А.М.Шевченко. Біла Церква: КОПОПК, 2013. 104 с.
29. Карамушка Л. М. Психологічні чинники професійного вигорання працівників державної фіскальної служби України : монографія / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. К. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. 250 с.
30. Карамушка Л.М.. Психологія відданості персоналу організації (на матеріалі діяльності банківських структур): монографія / Л.М. Карамушка, І.А. Андреева. К.-Львів: Галицький друкар, 2012. 212 с.
31. Карамушка Л.М. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: монографія / Карамушка, М.В. Москальов. К., Львів: Сполом, 2011. 216 с.
32. Карамушка Л.М. Психологія професійного вигорання підприємців : монографія / Л.М. Карамушка, Г.В. Гнускіна. К. : Логос, 2018. 198 с.
33. Карамушка Л.М. Технологія психологічної підготовки персоналу держадміністрацій до профілактики та подолання професійного стресу: навч. посіб. / [Л.М. Карамушка, Д.І. Куриця, В.В. Левковець, О.І. Альохіна]. К.: Логос, 2015. 127 с.
34. Каганець І.В. Психологічні аспекти в менеджменті. Типологія К. Юнга: соціоніка, психоінформатика. К.; Тернопіль: Мандрівець: Port Royal, 1997. 204 с.
35. Кеннеди Д. Жесткий менеджмент: Заставте людей работать на результат / Дэн Кеннеди. Пер. с англ. 4-е изд. К.: Ника-Центр; М.: Альпина Пабlishер, 2018. 288 с.
36. Кизименко Л.Д. Психологія інновацій як складова практичної психології у сфері менеджменту. URL: <http://ipp.lp.edu.ua/ks1/Kyzymenko.htm>
37. Кирхлер Э., Родлер К. Мотивация в организациях. Пер. с нем. Х.: Изд. «Гуманитарный центр», 2003.
38. Кирхлер Э., Хельц Э. Дизайн работ в организациях. Пер. с нем. Х.: Изд. «Гуманитарный центр», 2003.
39. Комунікативні технології інформаційного суспільства : монографія / [А. І. Гусев, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко] ; за наук. ред. А. І. Гусєва ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 142 с. URL: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/GusevMonogr2020-maket_.pdf
40. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. К.: МАУП. 2000. 286.

41. Кононець М.О. Психологія професійної моральності підприємців: теорія та сучасна практика : [монографія] / М.О. Кононець. К. : Омега-Л, 2013. 166 с.
42. Коробка Л. М. Психологічні засоби підвищення адаптивності спільноти до наслідків воєнного конфлікту / Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей. Вип. 43 (46). К., 2019. С.63-71. URL: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Nsspp_2019_4346.pdf
43. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2005. 320 с.
44. Креденцер О.В. Психологічні основи підприємницької активності персоналу освітніх організацій. К., 2020. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/maket_druk1_1592687091.pdf
45. Кредісов А.І., Панченко Є.Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників. К.: Знання, 1999. 556 с.
46. Кузьмін О. Дослідження моделі взаємодії керівника з підлеглими: методичні підходи: [Стилі керівництва. Моделі взаємодії керівника і підлеглого. Тест оцінки ступені адаптації керівника і підлеглого]. *Регіональна економіка*. 2005. №2. С.225-231.
47. Кукуленко-Лук'янець І.В. Психологія управління. Навчально-методичний посібник. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. 140 с.
48. Кухарук Ю.А. Переживання війни: конфліктне мислення і конфліктна взаємодія. *Наукові студії із соціальної та політичної психології* : зб. статей / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології ; [редакційна рада: М. М. Слюсаревський (голова), В. Г. Кремень, С. Д. Максименко]. Київ : Талком, 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. С.41-51.
49. Кушнар'ов І. В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Видавництво «Юридична думка», 2018. 408 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/kushnarov-i.v.-politichna-korupsiya-_porivnyalno-politologichna-kontseptualizatsiya_-_d_.pdf
50. Лавренко О.В. Емпіричне дослідження морального компонента економічної культури особистості. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць*. Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2018. Том 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. Випуск 48. С. 24-32.
51. Ложкиє Г.В. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. К.: МАУП, 2000. 256 с.
52. Лозинський О.М. Психологія корупції та інтолерантного ставлення громадян до неї: Монографія / О.М. Лозинський. Видання четверте, доповнене. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. – 204 с. 2021 https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Dis_Lozynskyi.pdf
53. Лозинський О.М. Психологічні особливості політичної корупції у контексті посттоталітаризму. *Збірник наук. праць Прикарпатського НУ ім. В. Стефаника. Серія: філософія, соціологія, психологія*. Івано-Франківськ: Видав. Прикарпатського НУ, 2012. Вип. 17. Ч. 2. С. 86-94.
54. Лозинський О.М. Психологічні чинники політичної корупції у підходах структуралізму. *Наук. вісник ЛьвДУВС*. Збірн. наук. праць. Серія психологічна. Львів: видав. центр ЛьвДУВС, 2012. Вип. 2 (2). С. 35-45.
55. Лозинський О.М. Психологія політичної корупції: Монографія. Видання друге, доповнене. Львів: В-во «СПОЛОМ», 2017. 368 с.
56. Маслоу А. Г. Мотивация и личность. СПб.: Евразия, 1999. 478 с.
57. Маслоу А. Г. Новые рубежи человеческой природы / Пер. с англ. / Под общ. ред. Г.А. Балла и др. М.: Смысл, 1999. 425 с.
58. Мастенбрук У. Управление конфликтными ситуациями и развитие организации. М., 1996. 256 с.
59. Методичні рекомендації з проведення тренінгових занять для підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості/ Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л.М. Карамушки. К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 49 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712898/>

46. Міляєва В.Р. Використання психологічних тренінгів для вдосконалення фахової підготовки державних службовців /В.Р. Міляєва, Ю.М. Бісик. *Практична психологія та соціальна психологія*. 2010. № 11. С.74-80.
47. Милтс А.А. Гармония и дисгармония личности. М.: Политиздат, 1990. 222 с.
48. Минцберг Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Пер. с англ. СПб: Питер, 2001.
49. Молл Е.Г. Планирование своей карьеры руководителем / Вопросы психологии. 1998. № 3. С. 85-91.
50. Моляко В. О. Проблеми функціонування творчого сприймання в умовах надлишку інформації різної модальності та значимості. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. К.: Видавництво «Фенікс», 2013. Т. XII. Психологія творчості. Вип. 16. С. 7-19. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1404/>)
51. Мюллер А.П., Кизер А. Организационная коммуникация. Харьков, 2005. 438 с.
52. Нестуля О.О. Основы лидерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля, В.В. Карманенко. К.: Знання, 2013. 287 с.
53. Огаренко В. М. Соціологія малих груп: підручник. Запоріжжя, 2002 [Гл. Психологічні тести Оцініть свій стиль керівництва. С. 180-201; Гл. Імітаційна гра «Нове призначення». С.223-229].
54. Орбан Л.Е. Соціальна психологія особистості: практичні поради діловим людям / Л.Е.Орбан, Д.М. Гридчук. К.: Банк „Україна”, 1997. 108 с.
55. Орбан-Лембрик Л.Е. Основы психологии управления: Монографія. Івано-Франківськ: Плай, 2002. 426 с.
56. Организационная психология. Хрестоматия / Сост. и общ. ред. Винокурова Л.В., Скрипюка И.И. СПб.: Питер, 2000. 512 с.
57. Пашко Л. Гармонізація управлінських відносин у форматі "керівник – підлеглий": реальність чи утопія? *Вісник НАДУ*. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-4-9.pdf>
58. Пирогова Ю. Соціально-психологічні аспекти управління людськими ресурсами у сфері публічної служби: теоретичний дискурс. Державне управління та місцеве самоврядування. 2018, вип. 4(39). С 152 -158.
59. Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика: монографія [Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, О. В. Яремчук, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка] / за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2021. 125 с.
60. Професіокарти професій підприємництва та бізнесу. Книга 4. Методичний посібник для працівників служби зайнятості. К., 1997. 114 с.
61. Психологічна діагностика обдарованості: монографія / [Р. О. Семенова, Д. К. Корольов та ін.]; за ред. Р. О. Семенової. Київ-Кіровоград: Вид-во ТОВ «Імекс-ЛТД», 2012. 241 с.
62. Психологічне дослідження творчих перцептивних процесів на різних вікових рівнях [Наукова монографія]. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 211 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1500/>)
63. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури : монографія [Електронний ресурс] / Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко [та ін.] ; за ред. Л.М. Карамушки. – К.: Педагогічна думка, 2015. 288 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10087/>
64. Психологічні засади управлінської діяльності: Бібліографічний покажчик / Укладач Крамарева А.В. Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. 26 с.
65. Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості : монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко [та ін.] ; за ред. Л. М. Карамушки. К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 240 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/712691/>
66. Психологія вирішення конфліктів: Навч. посіб./ Укл. О.В. Джелалі. К., 2006.
67. Пшеничний Д. В. Психологические условия формирования у студентов способов распознавания коррупционного поведения. URL:

- <https://www.dissercat.com/content/psikhologicheskie-usloviya-formirovaniya-u-studentov-sposobov-raspoznavaniya-korrupsionnogo>
68. Реан А.А. Тренінг роліової поведінки керівників: концепції і процедури / А.А. Реан, А.Р. Кудашев, А.А. Баранов / Практична психологія та соціальна робота. 2009. № 3. С.9-16.
 69. Русинка І.І. Конфліктологія: Психотехнології запобігання і управління конфліктами: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів. К., 2007.
 70. Савельєва В.С. Психологія управління: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2005. 320 с.
 71. Саврук О.В. Стилі керівництва: сутність і характерні риси / «Львівська політехніка» національний університет. Вісник: збірник наукових праць, № 640. Проблеми економіки і управління. 2009. С. 387-393.
 72. Серьогін С. М., Петренко О.С., Соколовський С.І. Психологічна залежність публічних службовців як фактор корупційної поведінки / *Аспекти публічного правління. Том 6.* 2018. № 11-12. С.102-108. URL: <file:///C:/Users/Z/Downloads/476-Article%20Text-648-1-10-20190220.pdf>
 73. Скібіцька, Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 192с.
 74. Соціально-психологічний словник / Авт.-укладачі: В.М. Галицький, О.В. Мельник, В.В. Синявський. К., 2004. 250 с.
 75. Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації : колективна монографія / за наук. ред. Л.М.Коробки /Л.М.Коробка, В. О. Васютинський, В. Ю. Вінков та ін. ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 286 с.
 76. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: [монографія]. К. : Міленіум, 2008. 216 с.
 77. Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія / В. О. Татенко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 140 с.
 78. Титаренко Т. М. Технології відновлення психологічного здоров'я особистості в умовах війни: комплексний підхід / Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей. Вип. 43 (46). К., 2019 ... С.54-62.
 79. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 336 с.
 80. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості / пер. Т. Сахно. К.: «Наш Формат», 2020. 192 с.
 81. Хміль Ф. Управління персоналом : підручник. Київ : Академвидав, 2006. 487 с.
 82. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 608 с.
 83. Ціннісна детермінація становлення обдарованої особистості: монографія / [О. Л. Музика, І. М. Біла, Д. К. Корольов та ін.]; за ред. О. Л. Музики. К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. 220 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/708203/1/Muzyka_O_L_ZDSOO_IP_2017.pdf
 84. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціальнопсихологічний аналіз): навч.посібник. К.: МАУП, 2000. 152 с.
 85. Цимбалюк І.М. Психологія управління: Навч. посіб. К.:ВД «Професіонал», 2008. 624с.
 86. Цукур О. Г. Особливості комунікативно-технологічного врегулювання конфліктів у професійному середовищі. *Наукові студії із соціальної та політичної психології* : зб. статей / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології ; [редакційна рада: М. М. Слюсаревський (голова), В. Г. Кремень, С. Д. Максименко]. Київ : Талком, 2018. Вип. 42 (45). [214 с]. С. 95-103.
 87. Швалб Ю. М., Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі. К.: Лібра, 1998. 270 с.

88. Юр'єва І.А. Особливості психолого-педагогічної підготовки жінки-керівника до адміністративної діяльності / *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2008. №1. С.86-91.
89. Ястремський Ю. Вплив морально-психологічних чинників на формування управлінських відносин [Темперамент особи, морально-психологічний клімат: роль у встановленні управлінських відносин у сфері державної влади]. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2006. №4. С. 35-41.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека ім. В. Вернадського / Книжкові видання та компакт-диски. Психологія управління: URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe
2. Організаційна психологія. URL: https://stud.com.ua/60820/psihologiya/organizatsiyna_psihologiya
2. Електронна бібліотека НАПН України (сторінка лабораторії). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lop/>
3. Сайт Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (сторінка лабораторії). URL: <http://psychology-naes-ua.institute/info/98/>
4. Спільний сайт лабораторії організаційної та соціальної психології та Української асоціації організаційних психологів та психологів праці (УАОППП). URL: www.uaoppp.com.ua
5. Сайт наукового журналу, який видається лабораторією організаційної та соціальної психології. URL: <http://orgpsy-journal.in.ua/>
6. Сайт збірника наукових праць «Актуальні проблеми психології»: «Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія», який видається лабораторією організаційної та соціальної психології. URL: <http://www.apppsychology.org.ua/index.php/ua/>
7. Сторінка на Facebook лабораторії організаційної та соціальної психології. URL: [fb.me/lab.org.soc.psy](https://www.facebook.com/lab.org.soc.psy)
8. Спільна сторінка на Facebook лабораторії організаційної та соціальної психології та УАОППП. URL: [fb.me/UAOPPP. Ukraine](https://www.facebook.com/UAOPPP.Ukraine)
9. Сайт збірника наукових праць «Наукові студії із соціальної та політичної психології». URL: <https://ispp.org.ua/elektronna-biblioteka/tekstovi-materiali/periodichni-vidannya/naukovi-studi%d1%97-iz-socialno%d1%97-ta-politichno%d1%97-psixologi%d1%97/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)